

महाराष्ट्र विधानसभा

दिवसाच्या कामकाजाचा क्रम
बुधवार, दिनांक २० डिसेंबर, २०२३

(सकाळी ०९.०० ते १०.४५ वाजेपर्यंत)

लक्षवेधी सूचना (म.वि.स. नियम १०५ अन्वये) :-

(दिनांक १९ डिसेंबर, २०२३ रोजी दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेल्या परंतु पुढे ढकलण्यात आलेल्या लक्षवेधी सूचना क्र.१ ते १०)

(१) श्री. बच्चू कडू, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे महिला व बालविकास मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"राज्यातील अनाथ बालकांच्या कल्याणार्थ शासनाकडे प्रलंबित मागण्यांसंदर्भात राज्य शासनाने दिनांक ११ फेब्रुवारी, २०२०, दिनांक २१ ऑक्टोबर, २०२०, दिनांक १७ मार्च, २०२१, दिनांक १२ मे, २०२२ या दिनांकांना बैठकी होऊनही अद्यापपर्यंत अनाथांच्या मागण्या पूर्ण न होणे, सदर लोकपतिनिधींनी वारंवार पत्रव्यवहार करूनही शासनाकडून अनाथांच्या मागण्यांकडे होत असलेले दुर्लक्ष, राज्यातील अनाथ मुला-मुलींवर वयाची १८ वर्ष पूर्ण केल्यानंतर उपजिविकेचा, निवासाचा, सुरक्षेचा प्रश्न उभा राहत असून शासनाने या समस्येकडे अत्यंत गंभीरपणे आणि संवेदनशीलतेने लक्ष देण्याची गरज, राज्य शासनाच्या अनास्थेमुळे १८ वर्षावरील अनाथ मुला-मुलींमध्ये पसरलेली संतापाची आणि अस्वस्थतेची भावना, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(२) श्रीमती प्रतिभा धानोरकर, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे सहकार मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"चंद्रपूर जिल्हयात चंद्रपूर जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक अस्तित्वात असणे, सदर बँकेचे काही संचालक बँकेच्या पैशाचा अपव्यय करीत असणे, काही संचालकावर गुन्हे दाखल असणे, बँकेच्या संचालक मंडळाची मुदत समाप्त होऊन देखील शासनाने निवडणुका घेतल्या नसणे, बँकेच्या सी.ओ.वर देखील गंभीर गुन्हे दाखल असणे, बँकेतील संचालक अनेकवेळा चुकीचे निर्णय घेत असल्याचे निदर्शनास येत असणे, नोकर भरतीच्या नावावर काही संचालकांनी बेरोजगारांची दिशाभूल केलेली असणे, शेतकरी सन्मान निधीचा

वापर काही संचालक आपल्या खाजगी संस्थेसाठी करीत असणे, अद्यापही शासनाने या बँकेवर प्रशासकाची नेमणूक केली नसणे, अनेक चुकीच्या कारणाने बँक चर्चेत असणे, या बँकेवर प्रशासकाची नेमणूक करण्याची शेतकऱ्यांकडून मागणी होत असणे याकरिता शासनाने त्वरीत चौकशी करून करावयाची कार्यवाही तसेच शासनाची प्रतिक्रिया."

(३) श्री. भिमराव तापकीर, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"पुणे, खडकवासला विधानसभा मतदारसंघात वाहतुकीची समस्या गंभीर असणे, स्वारगेट ते कात्रज मेट्रो मार्ग जलद गतीने सुरु करणे व त्यासाठी बालाजीनगर येथे स्थानक निर्माण करणे, खडकवासला ते खराडी या पुणे मेट्रो मार्गिकेचा डीपीआर तयार होत असताना या मार्गाचे शेवटचे स्थानक खडकवासला धरण पर्यंत वाढवणे, पौड फाटा ते माणिकबाग या मेट्रोच्या नव्या मार्गाच्या सर्वकष प्रकल्प डीपीआर, भूसंपादनासाठी मंजुरी मिळाली असणे, हा प्रस्तावात कोथरूड, कर्वेनगर, वारजे आणि सिंहगड रस्ता भाग मेट्रोने जोडला जाणार असल्याने या मार्गातील वारजे ते पुढे प्रवाश्यांची संख्या व भागाची लोकसंख्या पाहता हा मार्ग शिवणे, उत्तमनगर, कोंढवे-धावडे, कोपरे पर्यंत वाढवून तेथे नवीन स्थानक करण्याची आवश्यकता असणे, पालिकेत समाविष्ट झालेल्या गावातील मुख्य रस्त्यांची दुर्दशा झाली असणे, डीपी रस्ते ताब्यात घेण्यात आले नसणे, अनेक डीपी रस्ते अतिक्रमनांनी बाधित झाले असणे, शहरातील पर्यायी रस्त्यांच्या विकासाकडे दुर्लक्ष होत असणे, ताब्यात आलेल्या, ताब्यात येऊन सुद्धा विकसित झाले नसलेल्या रस्त्यांची माहिती वेळेत मिळत नसणे, डीपी चे रस्ते पूर्ण क्षमतेने विकसित करण्यास पथ विभागास अपयश आले असणे, सह पुणे-सातारा रस्त्यावरील फसलेला बिआरटी प्रकल्प, सनसिटी रोड ते ३० मी. रुंद मुठा नदीवरचा पूल मधील त्रुटी याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व त्यावरील शासनाची प्रतिक्रिया."

(४) डॉ. बालाजी किणीकर, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"अंबरनाथ शहरात दिवसेंदिवस वाढते प्रदूषण, अंबरनाथ येथील हवा गुणवत्ता निर्देशांक १४८ वर पोहोचल्याने येथील वातावरण आरोग्यदायी नसल्याचे निदर्शनास येणे, अंबरनाथ औद्योगिक क्षेत्रातील रासायनिक कारखान्यातील रासायनिक कचऱ्यावर कोणतीही प्रक्रिया न करता थेट वालधूनी नदीपात्रात सोडण्यात येणे, याबाबत स्थानिक नागरीकांकडून संबंधित विभागाकडे वारंवार तक्रारी करण्यात येणे, परंतु संबंधित विभागाकडून किरकोळ कारवाई करून उक्त कंपन्यांना पाठीशी घालण्यात येणे, तसेच

एमआयडीसीतील सांडपाणी अंबरनाथ शहरातील मोठ्या नाल्यात सोडण्यात येणे, असे असतांनाही संबंधित दोषी कंपन्यांवर कोणतीच कठोर कारवाई करण्यात न येणे, त्यामुळे मोरिवली गाव, अंबरनाथ औद्योगिक क्षेत्रातील रहिवाशांना होणाऱ्या दुष्परिणामास शासन/संबंधित कारखानदार जबाबदार असणे, प्रदूषण करणाऱ्या कंपन्या शासनाने बंद केल्या असतांना त्यांना पुन्हा सुरु करण्यासाठी परवानगी देण्यात आलेल्या असणे, परिणामी स्थानिक नागरीकांत वाढते भितीचे तीव्र असंतोषाचे वातावरण, अंबरनाथ शहरात प्रदूषण पसरवणा-या रासायनिक कारखान्यांवर कारवाई करण्यात यावी अशी मागणी स्थानिक लोकप्रतिनिधीन मा.मुख्यमंत्री यांचेकडे माहे मार्च, २०२३ मध्ये लेखी निवेदनाद्वारे करणे, मा.मुख्यमंत्री महोदयांनी सदरप्रकरणी तात्काळ कारवाई करण्याच्या लेखी सुचना पर्यावरण विभागाच्या प्रधान सचिवांना दिलेल्या असणे, तथापि अद्यापपर्यंत कोणतीच ठोस कारवाई झालेली नसणे, शासनाने उक्त प्रकरणी तात्काळ चौकशी करून अंबरनाथ शहरात प्रदूषण पसरवणाऱ्या कारखान्यांवर व त्यांना पाठिशी घालणाऱ्या संबंधित विभागाच्या अधिकाऱ्यांवर कारवाई करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(५) **श्रीमती श्वेता महाले, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे इतर मागास बहुजन कल्याण मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-**

"राजपूत, राजपूत भामटा परदेशी राजपूत समुदाय मुळतः पर राज्यातून पिढ्यान पिढ्या भटकंतीने राज्यात स्थायिक झालेला असणे, सन १९४२ च्या रेजुलेशन प्रमाणे ओल्ड बॉम्बे स्टेट, तत्कालीन ब्रिटिश राजवटीमध्ये त्यांना "इंटरमिजिएट" जात म्हणून मागासवर्गीय म्हणून समाविष्ट केलेले असणे, १८५७ च्या बंडा नंतर ब्रिटिशांनी या जातीला गुन्हेगारी जात म्हणून ओळख दिल्याने आणि इंग्रजांचा ससेमिरा पाठीशी लागल्याने या समुदायाची स्थिरता झालेली नसणे, त्यामुळे निरक्षरता, बेरोजगारीचे प्रमाण अधिक असणे, ब्रिटिशांच्या जाचांना सामोरे जावे लागत असल्याने सातत्याच्या भटकंतीने असुरक्षितता व गरिबीमध्ये प्रचंड वाढ होणे, तत्कालीन विपरीत परिस्थितीमुळे त्यांच्यात असलेली असुरक्षिततेची भावना बेफिकीर प्रवृत्ती गुन्हेगारीची पार्श्वभूमीमुळे झालेली मानसिक अवहेलना याचा सर्वांगीण विकासावर झालेला विपरीत परिणाम, जनजागृतीमुळे शिक्षणाचे प्रमाण वाढणे, परंतु सुशिक्षित बेरोजगारांमध्ये मोठ्या प्रमाणात या समुदायाची संख्या असणे, तसेच महिला वर्गामध्ये शिक्षणाचे अत्यल्प प्रमाण, त्यामुळे अकुशलतेचे प्रमाण जास्त असल्यामुळे बेरोजगारी वाढलेली असणे, पर्यायाने आर्थिकदृष्ट्या कमकुवत घटकांमध्ये त्यांचे प्रमाण अधिक असणे, दिनांक २५ जुलै, २०२३ रोजी मा. मुख्यमंत्री महोदय यांचे अध्यक्षतेखाली झालेल्या बैठकीमध्ये महाराणा

प्रताप आर्थिक विकास महामंडळ स्थापन करणे बाबत तत्त्वतः मान्य करण्यात आलेले आहे मात्र अद्याप त्याच्यावर कार्यवाही झालेली नसणे, यामुळे या समुदायात निर्माण होणारा तीव्र असंतोष, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही तथा उपाययोजना."

(६) **अॅड. आकाश फुंडकर, श्री. प्रताप अडसड, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-**

"राज्यात जिल्हानीहाय अन्नधान्य वाहतूक कंत्राट निश्चितीसाठी, पुरवठा विभागाद्वारे मागील कंत्राटदाराना साखळी करून चढयादराने कंत्राट प्रदान करण्यासाठी प्रचलित शासननिर्णय दिनांक २० एप्रिल, २०१७ रद्द करून शासननिर्णय दिनांक १५ जानेवारी, २०२१ रोजी निर्गमित करणे, साखळीकरून निविदा सादर करण्यासाठी निविदाकारांच्या पात्रतेसाठी वाहनक्षमतेसंदर्भात ५.९ आणि ५.१७ अशी वेगवेगळी तरतूद करण्यात आली असणे, त्यानुसार शासनस्तरावर निविदाप्रक्रिया राबवून मागील कंत्राटदारानाच चढयादराने शासनस्तरावरून कंत्राटे प्रदान करण्यात येणे, निविदा प्राप्त झाल्यानंतर विशिष्ट निविदाकारांसाठी निविदेच्या अटीशर्ती मध्ये बदल/शिथिल करण्यात येणे, उदाहरणार्थ यवतमाळ जिल्ह्यातील मागील कंत्राटदार सिल्वर रोडलाइन्सने एकूण १० जिल्ह्यात निविदा सादर केल्या असणे, सदर निविदाप्रक्रियेअंती त्यांनी चंद्रपूर, यवतमाळ, बुलढाणा, अमरावती जिल्ह्यासाठी सादर केलेल्या निविदा मंजूर करून कंत्राट प्रदान करण्यास शासनस्तरावरून मान्यता देण्यात येणे, सिल्वर रोडलाइन्स यांनी पात्रतेसाठी आवश्यक वाहन क्षमते बाबतची अट क्र ५.१७ नुसार ७ दिवसात जिल्हानिहाय आवश्यक वाहनक्षमतेची पूर्तता केली किंवा नाही याबाबत खुलासा करण्याची आवश्यकता असणे, अधिकाऱ्यांच्या संगनमताने कंत्राटे मिळविणाऱ्या सिल्वर रोडलाइन्स आणि यासारख्या इतर निविदाकारांना प्रदान केलेले सर्व कंत्राटे रद्द करून त्यांना कायमस्वरूपी काळ्या यादीत टाकणे, सर्व दोषी अधिकाऱ्यांना निलंबित करणे, संपूर्ण प्रक्रियेत शासनाचे कोट्यवधी रुपयांच्या झालेल्या नुकसानची वसूली आणि प्रकरणाची चौकशी करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(७) **श्री. बबनराव लोणीकर, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम) मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-**

"शेगाव - पंढरपूर हा राष्ट्रीय महामार्ग ४५० कि.मी. लांबीचा असून बुलढाणा जिल्ह्यातील लोणारपासून मंठा परतूर माजलगाव बीड सरहद्दी पर्यंत काम मेगा इंजीनिअर्स कंपनीने घेतलेले असणे, पुर्णा, कसुरा, गोदावरी, माजलगाव जवळील केसापूरी कॅम्प असे पाच पुलाचे काम केले नसणे, माजलगाव केसापूरी कॅम्प १ कि.मी., गोदावरी नदीवळ २ कि.मी., आष्टी येथे ५०० मीटर, परतूर शहरात ५०० मीटर सिमेंट रस्त्याचे काम आजही कंपनीने पूर्ण केलेले नसणे, याबाबत अनेकदा जिल्हाधिकारी, जालना यांच्या कार्यालयात बैठका होणे, रस्ते विकास महामंडळाने दंडाची आकारणी करणे, अनामत रक्कम जप्त करणे, काळ्या यादीची नोटीस देणे, अशी कोणतीही कार्यवाही केलेली नसणे, याबाबत तात्काळ चौकशी करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(८) **सर्वश्री. वैभव नाईक, राजन साळवी, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे कृषी मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-**

"कोकणात विशेषतः सिंधुदुर्ग व रत्नागिरी जिल्ह्यातील आंबा व काजू बागायतदारांचे मोठ्या प्रमाणात झालेले नुकसान, फळपीक विमा योजनेंतर्गत सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील आंबा व काजू उत्पादक ३७ हजार ८०१ शेतकऱ्यांनी विमा भरलेला असणे, त्यापैकी ३४ हजार ९३९ शेतकऱ्यांना विमा योजनेचा लाभ मिळणार असल्याची अंतरिम यादी तयार झालेली असणे, परंतु राज्य व केंद्र शासनाने पीकविमा योजनेचा हप्ता भरलेला नसल्यामुळे आंबा व काजू उत्पादक शेतकरी अद्यापही विम्याच्या रक्कमेपासून वंचित असणे, पीकविमा योजनेचा कालावधी दिनांक १ डिसेंबर ते १५ मे असा असून विम्याचा कालावधी संपल्यानंतर ४५ दिवसानंतर म्हणजेच १ जुलैच्या दरम्यान पीकविमा नुकसान भरपाईची रक्कम देणे क्रमप्राप्त असणे, तथापी शासनाने पीकविमा योजनेचा हिस्सा न भरल्यामुळे सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील आंबा व काजू उत्पादक शेतकरी १२० कोटी रुपयांच्या नुकसान भरपाईपासून वंचित असणे, उक्त प्रकरणी स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी मा.कृषी मंत्री यांच्याकडे पाठपुरावा करून गणेशोत्सवापूर्वी नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांना पीकविम्याची रक्कम देण्यात यावी अशी केलेली मागणी, तसेच दिनांक १२ सप्टेंबर, २०२३ रोजी ओरोस येथे जिल्हा कृषी अधिकक्ष कार्यालयासमोर धरणे आंदोलन छेडण्याचा दिलेला इशारा, तथापी अद्याप शेतकऱ्यांना पीकविम्याची रक्कम प्राप्त झालेली नसणे, परिणामी कोकणातील आंबा व काजू उत्पादक शेतकरी यांच्यात पसरलेला तीव्र असंतोष, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व प्रतिक्रिया."

(९) **श्री. प्रकाश आंबटकर, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे कामगार मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-**

"राज्य शासनाच्या ऊर्जा, सार्वजनिक-आरोग्य, वैद्यकीय शिक्षण, ग्रामविकास, सामाजिक न्याय, उद्योग, कामगार, परिवहन, नगरविकास, महसूल, उच्च व तंत्रशिक्षण, स्थानिक स्वराज्य संस्था, महानगरपालिका, नगरपरिषद, नगरपंचायत यासह सर्व अधिनस्त विभागामध्ये राज्यशासनाच्या पॅनेलवर असलेल्या व खुल्या निविदेत सहभागी झालेल्या ठेकेदार सदस्यांमार्फत हजारो कंत्राटी कर्मचारी कार्यरत असणे, परंतु यासर्व कंत्राटी कर्मचाऱ्यांना कामगार कायद्याप्रमाणे किमान-वेतन अधिनियम १९४८, मुंबई कामगार कायद्याप्रमाणे किमान वेतन अधिनियम १९९३, राज्य कामगार विमा अधिनियम १९४८, बोनस प्रदान अधिनियम १९६५, तोषदान प्रदान अधिनियम १९७२, कंत्राटी कामगार (नियमन-व-निर्मूलन) अधिनियम १९७०, कामगार-भविष्य-निर्वाह-निधी अधिनियम १९५२, महाराष्ट्र-कामगार-किमान-घरभाडे-अधिनियम १९८३, यासह रजावेतन, सेवातर पर्यवेक्षकीय शुल्क, कामगारांच्या हिश्यापोटी मुळ पगार, विशेषभत्ता यामधून १.७५ टक्के, इ.एस.आय. नं १२टक्के, भविष्यनिर्वाह निधी व उपरोक्त टक्केवारीनुसार मालकाचा हिस्सा ई.एम.आय. ४.७५ टक्के, भविष्यनिर्वाहनिधी १३.६१ टक्के संबंधित कार्यालयांकडे भरणे बंधनकारक असताना असे न करणे, तसेच कामगारांचे नावे ई.पी.एफ. व ई.एस.आय. महामंडळाकडे स्वतंत्र कोड नंबरस घेऊन त्या खात्यावर दरमहा वर्गणी (कामगार व मालक हिस्सा) जमा करण्याची जबाबदारी संबंधित ठेकेदाराची असणे, परंतु संबंधित ठेकेदार यांचेकडून याबाबत कोणतीही कार्यवाही होत नसून कंत्राटी कामगारांची आर्थिक पिळवणूक करण्याचे काम करणे, यामुळे सर्वसामान्य कामगारांमध्ये शासनाविरोधी पसरलेले असंतोषाचे वातावरण, याबाबत शासनाने या कंत्राटी कर्मचाऱ्यांना कामगार कायद्याप्रमाणे सेवा-सुविधा देण्याबाबत प्राधान्याने करावयाची कार्यवाही व शासनाची याबाबतची प्रतिक्रिया."

(१०) श्री. महेश शिंदे, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे पणन मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"मुंबई कृषि उत्पन्न बाजार समिती, नवी मुंबई येथील विकास टप्पा दोन मार्केट एक या मार्केटमधील एफएसआय वाटप करतांना मुंबई कृषि उत्पन्न बाजार समितीचे अधिकारी व संचालक मंडळ दोषी असल्याबाबतचा मा.उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार तत्कालिन प्रशासक व विद्यमान राज्याचे मुख्य सचिव मनोज सौनिक यांनी चौकशी करून दोषींवर फौजदारी गुन्ह दाखल करण्याचे आदेश देण्यात येणे, या आदेशाच्या विरोधात संबंधित दोषींनी याचिका दाखल करून (१४०४६/२०१६) सदर आदेशाला स्थगिती मिळवली असून सदर आदेश देतांना शासनाचे म्हणणे मांडण्याचे आदेश देण्यात येणे,असे

असतांना सात वर्ष उलटले तरी शासनाने आपले म्हणणे अद्यापही न मांडणे, यामुळे विद्यमान संचालक मंडळात सदस्य म्हणून हे दोषी कार्यरत असून बाजार समितीची लूट करीत असणे, यासंदर्भात शासनाने तातडीने चौकशी करून संबंधितांवर कडक कारवाई करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(११) सर्वश्री. महेश बालदी, प्रशांत ठाकूर, अमित साटम, श्रीमती मनिषा चौधरी, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"नवी मुंबई प्रकल्पाकरिता सिडको प्रशासनाने ९५ गावातील शेतकऱ्यांच्या हजारो एकर जमिनी सन १९८० साली संपादित केल्या असणे, सिडकोने विकसित केलेल्या क्षेत्रात संपादित जमिनीच्या १२.५ टक्के जमिन देण्याचा शासनाचा निर्णय झाला असणे, सदर निर्णय होऊन जवळपास २५ ते ३० वर्षांचा कालावधी होऊनसुद्धा करंजाडे, द्रोणागिरी नोड येथील सिडकोने अद्यापपर्यंत जवळपास ४६१ प्रकल्पग्रस्त शेतकऱ्यांना १२.५० टक्के योजनांतर्गत भूखंडाचे वाटप केले नसणे, प्रकल्पग्रस्त शेतकऱ्यांना देण्यासाठी भूखंड शिल्लक नसल्याचे कारण सिडको प्रशासन देत असणे, दुसरीकडे चाणजे, मातिवली, बेलोंडाखार येथील अविकसित क्षेत्र खरेदी केलेल्या नवी मुंबई येथील बिल्डरांना व व्यावसायिक यांना आर्थिक लाभासाठी उलवे येथे तातडीने शासनाच्या नवीन परिपत्रकाप्रमाणे २२.५० टक्के भूखंडाचे वाटप करत असणे, उक्त प्रकल्पासाठी शेतकऱ्यांनी आपल्या शेतजमिनी देऊन आपले रोजगाराचे साधन कायमस्वरूपी गमावले असणे, प्रकल्पग्रस्तांच्या पुनर्वसनासाठी सिडको प्रशासनाने कोणतेही आरक्षण न ठेवल्यामुळे स्थानिक प्रकल्पग्रस्तांवर उपासमारीची वेळ आली असणे, त्यामुळे उक्त विभागातील शेतकरी व नागरिकांमध्ये सिडको प्रशासनाच्या विरोधात प्रचंड चिड निर्माण झाली असणे, याबाबत शासनाने सिडको प्रकल्पग्रस्त शेतकऱ्यांना तातडीने योजनेचा लाभ देण्याबाबत तसेच प्रकल्पग्रस्त सुशिक्षित बेरोजगारांना सिडकोमध्ये नोकर भरतीमध्ये १०० टक्के आरक्षण देण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(१२) सर्वश्री. प्रशांत ठाकूर, समीर कुणावार, महेश बालदी, श्रीमती मनिषा चौधरी, श्री.अमित साटम, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"रायगड जिल्ह्यातील तळोजा (ता.पनवेल) औद्योगिक वसाहतीतील अनेक कंपन्यांमार्फत रात्री अपरात्री तसेच पहाटेच्या वेळीत सोडण्यात येणाऱ्या रासायनिक दुषित वायुमुळे पनवेल, नविन पनवेल, खांदा कॉलनी, कळंबोली,

कामोठे, खारघर परिसरातील नागरिकांच्या आरोग्याला धोका निर्माण झाला असल्याचे माहे डिसेंबर, २०२३ वा त्यासुमारास निदर्शनास येणे, उक्त बाब सभागृहात वारंवार शासनाच्या निदर्शनास आणूनसुद्धा शासनाच्या अक्षम्य होणाऱ्या दुर्लक्षामुळे संबंधित विभागाच्या अधिकाऱ्यांकडून ठोस कारवाई होत नसणे, पर्यावरणाला धोका निर्माण करणाऱ्या उक्त औद्योगिक वसाहतीतील रासायनिक कारखान्यांवर कोणतीच कारवाई होत नसल्यामुळे नागरिकांच्या मनात संबंधित विभागाबाबत चिड निर्माण होत असणे, या औद्योगिक वसाहतीच्या परिसरातील खारघर, कळंबोली, तळोजा आणि पनवेल परिसरातील अनेक नागरिक आपली घरे सोडून अन्यत्र स्थलांतरीत होणे, प्रदुषण नियंत्रण मंडळाच्या अधिकाऱ्यांची सदर प्रदुषण करणाऱ्या कारखान्यांच्या बरोबर साटेलोट असल्याची भावना असणे, दुषित वायु सोडणाऱ्या कारखान्यांवर तसेच उक्त परिसरातील संबंधित विभागाच्या अधिकाऱ्यांवर तातडीने कारवाई करण्याची नितांत गरज, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(१३) श्रीमती मनिषा चौधरी, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"दहिसर येथील भारतीय विमानपत्तन प्राधिकरणाच्या अखत्यारीमधील असलेली निवासी घरे व इमारतीचे केंद्र शासनाच्या कठोर नियमांमुळे पुर्नवसन करणे शक्य होत नसल्याची बाब निदर्शनास येणे, रडार यंत्रणामुळे काही विशिष्ट मर्यादेच्या परिसरात विशिष्ट उंचीवरून कोणतेही बांधकाम करण्यात येऊ नये असे निर्बंध घातलेले असणे, दहिसर, बोरिवली, मिरा रोड या भागातील भारतीय विमान पतन प्राधिकरणाच्या परिसरात असलेल्या इमारतीचा पुनर्विकास खोळंबला असल्याने रहिवाशांमध्ये निर्माण झालेली प्रचंड नाराजी, तसेच या परिसरातील पुनर्विकास व एसआरएचे अनेक प्रकल्प राबवितांना विकासकांना परवानगी न मिळणे, रेरा प्राधिकरणाच्या नियमानुसार वेळेत प्रकल्प पूर्ण करण्याची असलेली अट, यामुळे विकासक दुहेरी संकटात सापडलेले असणे, झोपडपट्टी क्षेत्र व इमारती पाडून टाकल्याने बेघर झालेल्या रहिवाशांना भाडे देणे शक्य न झाल्याने रहिवाशांमध्ये निर्माण झालेली तीव्र नाराजी, तसेच तेथील नागरिकांना दिलासा देण्याच्या दृष्टीने मा. मुख्यमंत्री महोदयांनी केंद्र शासनाकडे निवेदन देऊन सन २०१७ साली केंद्र सरकारने एमएमआरडीएला दिलेली जागा बृहन्मुंबई महानगरपालिकेला उद्यानासाठी देण्याची विनंती केलेली असणे, बृहन्मुंबई महानगरपालिका सदर जागेकरिता आवश्यक मोबदला भरण्यास तयार असूनही अद्याप केंद्र शासनाकडून कोणतीही कार्यवाही न होणे, त्याकरीता शासनाने केंद्र शासनाकडे पाठपुरावा करून संबंधित निर्बंध शिथिल करणे व सदर जागा उद्यानाकरीता उपलब्ध करून

देण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(१४) अॅड. अशोक पवार, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"पुणे जिल्हयातील वाघोली गावाचा सुमारे दोन वर्षापूर्वी पुणे महानगरपालिकेमध्ये समावेश झालेला असून या गावाची लोकसंख्या सुमारे साडेतीन लाख इतकी असणे, वाघोलीतील नागरिकांच्या मुलभूत समस्येबाबत आयुक्त, महानगरपालिका, पुणे यांच्या कार्यालयात दिनांक २० सप्टेंबर, २०२३ रोजी बैठक झालेली असणे, या बैठकीमध्ये बकोरी रोड, फुलमळा, आयव्ही इस्टेट रोड वरील हजारो नागरिकांना अरुंद रस्त्यामुळे मनस्ताप सहन करावा लागत असणे, या रोड वरील मालक व व्यावसायिक यांच्यातील वादामुळे रस्त्यांचे रुंदीकरण न झाल्याने नागरिकांची अवस्था दयनीय असणे तसेच जलनिःसारण वाहिनी नसल्याने रस्त्यावर पाणी साचून नागरिकांना प्रचंड मनस्ताप सहन करावा लागणे, सदरच्या जागेचे सर्व्हेक्षण करून पुणे महानगरपालिकेच्या ताब्यात सदरच्या जागा घेणेबाबतची चर्चा होणे, वाघेश्वर चौक ते बाईफ रोड पर्यंत सेवा मार्ग करण्याची आवश्यकता, सांडपाण्याची व्यवस्थेकरिता विकास आराखडा करून नवीन जलनिःसारण वाहिनी तातडीने टाकण्याची आवश्यकता, यासाठी STP करिता निधीची व घनकचरा प्रकल्प उभारण्याची आवश्यकता असणे, वाघोलीमध्ये सुमारे ४७५ पेक्षा जास्त सोसायट्या असून या सोसायट्यांमधील नागरिकांना रस्ते, जलनिःसारण या सारख्या अडचणींना सामोरे जावे लागणे, त्यामुळे नागरिकांत पसरलेला तीव्र असंतोष व नाराजीची भावना, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(१५) श्री. शांताराम मोरे, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"राज्याच्या काही कायद्यांमुळे सरसकट आदिवासी बांधवांच्या जमिनी हस्तांतरण प्रक्रियेवर असणारी बंधने, केंद्र शासनाच्या २० वर्षापूर्वीच्या धोरणानुसार विविध ठिकाणी संरक्षित झालेल्या संवेदनशील पर्यावरण क्षेत्रातील बहुतांशी जमिनी आदिवासी बांधवांचा असणे, वर्षानुवर्ष आदिवासीचे अर्थकारण जल, जंगल, जमीन यापर्यंतच मर्यादित राहणे, पारंपरिक रोजगाराच्या साधनातून अन्य समाजासारखा विकास न होणे, राज्यातील संवेदनशील पर्यावरणीय क्षेत्राची आणखी बहुतांशी एकाच मापदंडावर झालेली असणे, मोठ्या प्रमाणात बफर झोन ठेवणे, सद्यःस्थितीत राज्यातील मुंबई, पुणे विकसित व मोठ्या प्रमाणात लोकसंख्येची घनता असलेल्या शहरांलगत

संवेदनशील पर्यावरणीय भागात नागरिकरणाची गुणवत्ता असून देखील या कायद्याचे निर्बंध आणि कठोरतम नियम यामुळे विकासास होत असलेला प्रतिबंध, तसेच शहरातील प्रचंड लोकसंख्येच्या घनतेमुळे पर्यावरणावर होणारे विपरीत परिणाम, २० वर्षांत लोकसंख्या व तत्सम बाबीची नैसर्गिकरित्या झालेली वाढ विचारात घेऊन किमान या बफर झोनमध्ये संवेदनशील पर्यावरणीय क्षेत्रास बाधा न आणता मर्यादित प्रमाणात सामान्य नागरिक विकासास परवानगी देण्याची निर्माण झालेली आवश्यकता, सातत्याने आदिवासी बांधवांकडून शासनाकडे होत असलेली आग्रहाची मागणी, केंद्र शासनाने दिनांक २७ ऑगस्ट, २०२१ रोजी संवेदनशील पर्यावरणीय क्षेत्रात मर्यादित प्रमाणात बदल करण्याबाबतचे अधिकार राज्य शासनास प्रदान केलेले असणे, यामुळे नागरिकांसाठी मर्यादित प्रमाणात शिथिलता देऊन आदिवासी बांधवांवरील अन्याय दूर करण्याची नितांत आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(१६) श्री. दिपक चव्हाण, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"जिल्हास्तरीय लहान वृत्तपत्र, संपादकांचे अनेक प्रश्न राज्य शासनाकडे प्रलंबित असणे, सर्व शासकीय योजनांना वृत्तपत्रे नेहमीच मोठ्या प्रमाणावर प्रसिध्दी देत असणे, परंतु शासकीय जाहिराती देताना मात्र 'क' वर्गातील वृत्तपत्रांपेक्षा मोठी वृत्तपत्रे व वाहिन्या यांनाच शासनातर्फे झुकते माप दिले जाणे, त्यामुळे शासनाकडून या वृत्तपत्रांसंबंधी विविध अटी लावल्या जात असल्याने या छोट्या वृत्तपत्रांचे अस्तित्व धोक्यात येणे, शासनमान्य जाहिरात यादीवरील वृत्तपत्रांची माहिती व जनसंपर्क विभागाकडून दर दोन वर्षांनी पडताळणी होणे, यातील 'क' वर्गातील वृत्तपत्रांच्या पडताळणीच्यावेळी कागद खरेदीबाबतची जी.एस.टी.ची बिले वृत्तपत्रांकडे असणे सक्तीचे करण्यात येणे, 'क' वृत्तपत्रांसाठीही जी.एस.टी. देयकाची अट शिथिल करण्याची मागणी करण्यात येणे, शासनाच्या सन २०१९ च्या संदेश प्रसारण धोरणातील जाहिरात वितरणाच्या अटीची अंमलबजावणी शासनाकडून होत नसणे, त्यामध्ये 'क' वर्गातील वृत्तपत्रांना प्राधान्य देण्यात यावे अशी मागणी महाराष्ट्र राज्य वृत्तपत्र संपादक सहकारी संघाने करणे, यासंस्थेचे मुख्यालय असलेल्या फलटण, जि.सातारा येथील पूर्वी बंद पडलेले शासनाचे उपजिल्हा माहिती कार्यालय पूर्ववत सुरु करण्याची होत असलेली मागणी, शासनाचे 'क' वर्गाय वृत्तपत्रांना जाहिराती देण्याचे धोरण, जीएसटी देयकाची अट तसेच अधिसूचीत संदेश प्रसारण धोरण, २०१९ च्या अंमलबजावणीतील दुर्लक्ष पाहता लहान-लहान वृत्तपत्र व्यवसाय बंद करावा लागण्याची निर्माण झालेली परिस्थिती, परिणामी छोट्या वृत्तपत्र व्यवसायिकांमध्ये निर्माण झालेले असंतोषाचे वातावरण,

याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

- (१७) सर्वश्री. बबनराव पाचपुते, राम सातपुते, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे सांस्कृतिक कार्ये मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"मौजे पेडगाव (ता. श्रीगोदा, जि.अहमदनगर) येथे अखंड महाराष्ट्र राज्याचे आराध्य दैवत छत्रपती संभाजी महाराज यांना भुईकोट किल्ला बहादुर गड येथे कैद करण्यात आलेला हा किल्ला असणे, या किल्ल्याची पुरातत्व विभागाकडून देखभाल करण्यात येत असणे, परंतु सदर किल्ल्याच्या डागडुजी व संवर्धनाकडे पुरातत्व विभागाकडून होत असलेले दुर्लक्ष, किल्ला संवर्धनासाठी शासनार्फत उपाययोजना करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

- (१८) श्री.हिरामण खोसकर, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे उच्च व तंत्रशिक्षण मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"सोलापूर जिल्हयातील शासनमान्य सार्वजनिक ग्रंथालयांना अडीच कोटी रुपयांची पुस्तके दिनांक १९ जुलै, २०१८ रोजी पुरविण्यात येणे, ग्रंथालय संचालकांनी शासन निर्णय करून स्वतःच्या अधिकारात नसतानादेखील दिनांक १८ जानेवारी, २०२३ रोजी परिपत्रक काढून मोहरबंद तीन निविदा मागवून आपल्या मर्जीतल्या माणसांना विकत घ्यायला पुरवठा आदेश दिलेला असणे, सदरची रक्कम शासन निर्णयानुसार तीन लाखापेक्षा अधिक असताना देखील ई-टेंडरद्वारे निविदा न काढता मोहरबंद मौखिक सूचनेच्या आधारे निविदा काढणे, संचालक यांची नियुक्ती सन २०२२ मध्ये लोकसेवा आयोगाकडून फक्त मुलाखत घेऊन झालेली असणे, सदरचे ग्रंथालय संचालक हे शासन नियमानुसार पात्र नसतानादेखील संबंधित अधिकाऱ्यांशी आर्थिक संगनमत करून सेवेमध्ये समाविष्ट झालेले असणे, सदर संचालकांनी स्वतःच्या आर्थिक फायद्यासाठी शासन निर्णयाची पायमल्ली करून शासनाची जवळपास अडीच कोटी रुपयांचे नुकसान करणे, त्यामुळे सदर भ्रष्टाचार करणाऱ्या संचालकाची उच्चस्तरीय चौकशी करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

- (१९) श्रीमती सुमन पाटील, श्री.जयंत पाटील, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मदत व पुनर्वसन मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"सांगली जिल्हयातील तासगाव तालुक्यात दिनांक २५ ते २७ नोव्हेंबर, २०२३ मध्ये शहरासह तालुक्याच्या सर्व भागांत गेल्या दोन दिवसांपासून अवकाळी पावसाने हजेरी लावली असणे, या पावसामुळे फळ छाटनी केलेल्या

तालुक्यातील द्राक्षबागांवर डाऊनी रोगाचा हल्ला झाला असून पावसाच्या पाण्याने धडकुज होण्याची शक्यता निर्माण होणे, हवामानामुळे द्राक्ष बागायतदार हवालदिल झाले असणे, द्राक्षपंढरी म्हणून तासगाव तालुक्याची देशविदेशात ओळख असून हजारो एकर क्षेत्रावर तालुक्यात द्राक्ष शेती केली असणे, तासगावची उच्चप्रतीची द्राक्षे व बेदाणा देश विदेशात निर्यात केला जात असून गेली तीन वर्षे चक्रीवादळ व पावसाने तालुक्यात थैमान घातले असून विरळणी, फलावरिंग स्टेजला पाऊस, धुके व ढगाळ हवामानामुळे डाऊनी रोगाचा मोठ्या प्रमाणात द्राक्ष बागांवर पसरणे, आपादग्रस्त शेतकऱ्यांना नुकसान भरपाई देण्याची होत असलेली मागणी, याकडे शासनाचे झालेले अक्षम्य दुर्लक्ष, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(२०) श्री चंद्रकांत नवघरे, वि. स. स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे सार्वजनिक आरोग्य व कुटूंब कल्याण मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"गत १५ वर्षांपासून अतिशय तुटपुंज्या मानधनावर खेडोपाडी व शहरात राष्ट्रीय आरोग्य अभियान अंतर्गत कंत्राटी आरोग्य सेविका / सहाय्यिका प्रयोग शाळा तंत्रज्ञ / औषधी निर्माण अधिकारी / वैद्यकीय अधिकारी इत्यादी संवर्गात कंत्राटी कर्मचारी आरोग्य सेवा देत असणे, नुकत्याच कोरोना महामारीत देवदूतसारखे कोविड महामारीवर देखील मात करण्यासाठी रात्रदिवस आरोग्य सेवा दिलेली असणे, मा. सार्वजनिक आरोग्य मंत्री यांच्या कक्षात दिनांक २० मार्च, २०२३ रोजीच्या बैठकीत राष्ट्रीय आरोग्य अभियान अंतर्गत कंत्राटी नर्सस शहरी व ग्रामीण एएनएम जीएनएम / एलएचव्ही / प्रयोगशाळा तंत्रज्ञ / औषध निर्माण आधिकारी / वैद्यकीय अधिकारी तसेच एनएचएम कंत्राटी कर्मचाऱ्यांचे समायोजन तसेच कंत्राटी कर्मचाऱ्यांच्या वेतन वाढीबाबत निर्णय घेण्यात येईल, असे आश्वासन मा. मंत्री महोदयांकडून देण्यात येणे, तथापि, ५ महिने होऊनसुद्धा समायोजनाची कार्यवाही तसेच प्रलंबित प्रश्नांबाबत कार्यवाही न झाल्यामुळे राष्ट्रीय आरोग्य अभियान अंतर्गत कंत्राटी कर्मचाऱ्यात पसरलेला तीव्र असंतोष, परिणामी, कार्यवाही न झाल्याने संघटनेमार्फत पाठपुरावा म्हणून दिनांक १६ ऑक्टोबर, २०२३ पासून संघटनेने आंदोलन करण्याचा निर्णय घेऊन राष्ट्रीय आरोग्य अभियान अंतर्गत कंत्राटी कर्मचाऱ्यांनी व त्यांच्या संवर्गनिहाय संघटनांची कृती समिती करून आंदोलनाचा निर्णय घेण्याची आलेली वेळ, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(२१) सर्वश्री. संग्राम थोपटे, बाळासाहेब थोरात, नानाभाऊ पटोले, शिरीष चौधरी, संजय जगताप, प्रा.वर्षा गायकवाड, वि.स.स. तातडीच्या व

सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"पुणे जिल्हयातील भोर, वेल्हे व मुळशी या तालुक्यातील राज्य मार्ग ४.९० कि.मी. तसेच प्रमुख जिल्हा मार्ग १२८.५५ कि.मी. असे एकूण १३३.४५ कि.मी. रस्ता अतिशय खराब झाला असल्याचे नुकतेच आढळून येणे, यामुळे वाहतूक सुरळीत व सुरक्षितपणे होत नसणे, यामुळे या रस्त्यावर अनेक वेळा लहान-मोठे अपघात होत असल्याचे आढळून येणे, अपघातात अनेकांचा बळी जात असून अनेक जखमी होत असल्याचे आढळून येणे, यामुळे प्रवाशांना जीव मुठीत घेवून प्रवास करावा लागत असणे, यामुळे प्रवाशांमध्ये भितीचे व चिंतेचे वातावरण पसरणे, यामुळे रस्ता वाहतूकीसाठी सुरळीत व सुरक्षित होण्यासाठी या रस्त्याच्या दुरुस्तीसाठी निधीची आवश्यकता असतानाही हिवाळी अधिवेशन, नागपूर येथील पुरवणी मागण्यात एकही रुपयाच्या निधीची तरतूद नसल्याचे आढळून येणे, त्यामुळे निधीची तरतूद करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(सकाळी ११.०० वाजता)

एक : प्रश्नोत्तरे.

(अ) तारांकित प्रश्न

(ब) अतारांकित प्रश्नोत्तरांची यादी क्रमांक २१५ ते २१९ सभागृहाच्या पटलावर ठेवणे

दोन : कागदपत्रे सभागृहाच्या पटलावर ठेवणे :

(१) **मा. मुख्यमंत्री :** महाराष्ट्र लोक आयुक्त आणि उप लोक आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य यांचे मा. राज्यपाल महोदयांना सादर केलेले सन २०१० चा १, सन २०१३ चे २, सन २०१४ चे ९, सन २०१५ चे ३, सन २०१९ चा १ आणि सन २०२० चा १ असे एकूण १७ विशेष अहवाल त्यावरील शासनाच्या स्पष्टीकरणात्मक जापनासह सभागृहासमोर ठेवतील.

(२) **मा.उप मुख्यमंत्री तथा वित्त मंत्री :** (अ) महाराष्ट्र राजकोषीय उत्तरदायित्व व अर्थसंकल्पीय व्यवस्थापन अधिनियम, २००५ च्या कलम-६ (१) नुसार सन २०२३-२०२४ च्या अर्थसंकल्पाच्या संदर्भात जमा व खर्चाच्या अर्धवार्षिक आढाव्याचे निष्कर्ष दर्शविणारे विवरणपत्र सभागृहाच्या पटलावर ठेवतील.

- (ब) भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचा महाराष्ट्राच्या औद्योगिक विकासात महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाच्या भूमिकेवर कामगिरी लेखापरिक्षण अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.
- (क) भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचे (१) "सन २०२२-२०२३ या वर्षाचा विनियोजन लेखा अहवाल" (२) "सन २०२२-२०२३ या वर्षाचा वित्तीय लेखा अहवाल खंड-एक व खंड-दोन" सभागृहासमोर ठेवतील.
- (३) सांस्कृतिक कार्य मंत्री : हुतात्मा शिवराम हरी राजगुरु यांचे जन्मस्थळ असलेल्या खेड येथील वाड्याचे राष्ट्रीय दर्जाचे स्मारक व्हावे." या विषयावरील श्री.दिलीप मोहिते-पाटील व इतर वि.स.स. यांच्या दिनांक १३ मार्च, २०२३ रोजी झालेल्या म.वि.स. नियम १०५ अन्वये लक्षवेधी सूचनेच्या चर्चेदरम्यान हुतात्मा शिवराम हरी राजगुरु जन्मस्थळ परिसर विकास आराखड्यासंदर्भातील प्रगती अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.
- (४) वस्त्रोद्योग मंत्री : महाराष्ट्र राज्य वस्त्रोद्योग महामंडळ मर्यादित यांचा व महामंडळाची उपकंपनी प्रताप मिल, अमळनेर यांचा सन २०२०-२०२१ या वर्षाचा पंचावत्रावा वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.
- (५) इतर मागास बहुजन कल्याण मंत्री : महाराष्ट्र राज्य मागासवर्ग आयोग, पुणे यांचे सन २०१७-२०१८, सन २०१८-२०१९, सन २०२१-२०२२ व सन २०२२-२०२३ या वर्षांचे वार्षिक अहवाल सभागृहासमोर ठेवतील.
- तीन : विधानसभेने संमत केलेल्या विधेयकांना विधानपरिषदेची संमती व दोन्ही सभागृहांनी संमत केलेल्या विधेयकांना राज्यपालांची अधिसंमती मिळाल्याचे जाहीर करणे
- चार : स्थगन प्रस्तावाच्या सूचना — (असल्यास) (म.वि.स. नियम ९७ अन्वये)
- पाच : औचित्याचे मुद्दे (असल्यास)

सहा : शासकीय विधेयके :

(अ) गृहनिर्माण मंत्र्यांचा प्रस्ताव (म.वि.स. नियम १५४ अन्वये) :-

"सन २०२३ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक २१ — महाराष्ट्र झोपडपट्टी (सुधारणा, निर्मूलन व पुनर्विकास) (सुधारणा) विधेयक, २०२३ मागे घेण्यास सभागृहाची अनुमती मिळावी"

(ब) पुरःस्थापनार्थ :-

(१) सन २०२३ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६१ — युनिव्हर्सल स्किलटेक विद्यापीठ, वसई विधेयक, २०२३

(२) सन २०२३ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६२ — महाराष्ट्र झोपडपट्टी (सुधारणा, निर्मूलन व पुनर्विकास) (दुसरी सुधारणा) विधेयक, २०२३

(क) विचार, खंडशः विचार व संमत करणे :-

(१) सन २०२३ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६१ — युनिव्हर्सल स्किलटेक विद्यापीठ, वसई विधेयक, २०२३

(२) सन २०२३ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ६२ — महाराष्ट्र झोपडपट्टी (सुधारणा, निर्मूलन व पुनर्विकास) (दुसरी सुधारणा) विधेयक, २०२३

सात : लक्षवेधी सूचना (म.वि.स. नियम १०५ अन्वये) :

(दिनांक ८ डिसेंबर, २०२३ रोजी दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेली परंतु पुढे ढकलण्यात आलेली लक्षवेधी सूचना क्र.१)

(अ) (१) सर्वश्री. भास्कर जाधव, संजय पोतनीस, बाळासाहेब थोरात, नानाभाऊ पटोले, प्रा. वर्षा गायकवाड, सर्वश्री. राजेश एकडे, संजय जगताप, शिरीष चौधरी, श्रीमती प्रतिभा धानोरकर, सर्वश्री. विजय वडेटीवार, सुनील राणे, श्रीमती अश्विनी जगताप, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"मुंबई, पुणेसह संपूर्ण राज्यात सार्वजनिक उत्सवाचा उद्देश बाजूला करून प्रत्येक सार्वजनिक उत्सवात डीजेचा होत असलेला वापर, डीजेच्या आवाजामुळे शरीरावर होणारा परिणाम, ध्वनीप्रदुषण होऊन निसर्गाचे बिघडणारे संतुलन, लाऊडस्पीकर आणि डीजेच्या आवाजाने कायमचे आणि तात्पुरते येणारे बहिरेपण, तसेच हृदय बंद पडून होणारे मृत्यू, लेझर लाईटच्या

प्रखरतेमुळे अनेकांची गेलेली दृष्टी, नाशिक येथे गणेश विसर्जनाच्या मिरवणूकीत ध्वनी प्रदुषणामुळे कानांच्या आजाराच्या तक्रारीमध्ये मोठ्या प्रमाणात झालेली वाढ, नेत्रविकार तज्ञाकडे तपासणी केली असता नेत्रपटलावर रक्त साकळल्याचे आढळून येणे, शिवाय भाजल्यासारख्या जखमा आढळून येणे, परिणामी सर्वसामान्य नागरीकांमध्ये पसरलेला असंतोष, याकडे शासनाचे होत असलेले जाणीवपूर्वक दुर्लक्ष, डीजे व लेझरच्या वापरास सार्वजनिक उत्सवात बंदी घालण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(दिनांक १९ डिसेंबर, २०२३ रोजी दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेल्या परंतु पुढे ढकलण्यात आलेल्या लक्षवेधी सूचना क्र.२ ते ६)

(२) श्री.नितेश राणे, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"दिनांक २३ ऑक्टोबर २०२३ रोजी सकाळी साडेसहा वाजण्याच्या सुमारास कराड (जि.सातारा) येथील मुजावर कॉलनीतील शांतीनगरमधील मुबारक मुल्ला यांच्या घरात संशयास्पदरित्या भीषण स्फोट होऊन, त्यांच्या घरातील पाच जणांसह शेजारील हिंदु कुटुंबातील १० ते १२ व्यक्तीही गंभीररित्या जखमी होणे, तसेच घराच्या पडझडीसह अन्य मालमत्तेचे व सहा दुचाकीचे नुकसान होणे, पोलीसांनी घटनास्थळाची पहाणी केली असता त्यांचे घरात असलेले तिन्हीही गॅस सिलेंडर व शोगडी सुरक्षित व सुस्थितीत असल्याचे त्याचप्रमाणे सदरहू गॅस सिलेंडर शोगडी मध्ये गळती नसल्याचे व दुर्घटनाग्रस्त सिलेंडर मिळालेले नसणे, शरीफ मुल्ला नामक व्यक्तित्याच्या घरात घातक रसायने, विघातक साधनसामग्री मोठ्या प्रमाणात सापडणे, अनधिकृतपणे रसायनासोबत काही विध्वंसक कारवाया करीत असल्यालाही समोर येणे, मात्र संबंधित व्यक्ती आणि पोलीस हा स्फोट गॅस सिलेंडरचाच असल्याचे सांगून जाणीवपूर्वक दिशाभूल करत असल्याने येथील रहिवाशांनी, लोकप्रतिनिधींनी या संशयास्पद स्फोटाची केंद्रीय तपास यंत्रणाच्या माध्यमाद्वारे तपास करण्यात यावा अशी मागणी केलेली असणे, या स्फोटासंदर्भात येथील रहिवाशांनी गंभीर आरोप व संशय व्यक्त केलेला असल्याने विनाविलंब रहिवाशांच्या मागणीप्रमाणे या संशयास्पद स्फोटाची केंद्रीय तपास यंत्रणेमार्फत तपासून सर्व संबंधित गुन्हेगार व त्यांना पाठीशी घालणाऱ्या पोलीसांविरोधात कठोर कारवाई करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(३) श्री. राम सातपुते, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"बालकल्याण समितीने, रमामाई मुक्ती मिशन केडगाव, (ता.दौंड, पुणे) येथे अनुसूचित जातीच्या "खाटिक" समाजातील दोन अल्पवयीन हिंदू मुलींना दौंड, येथे परदेशी निधीद्वारे समर्थित पंडिता रमाबाई मुक्ती मिशन या ख्रिश्चन संस्थेत सामील होण्यास सक्ती केल्याची अत्यंत गंभीर बाब निदर्शनास येणे, संबंधित मुलींच्या आईचा कोविड मुळे मृत्यू झाल्यामुळे मुलींच्या मावशीने सदर मुलींना रमाबाई मुक्ती मिशनमध्ये सामील होण्यासाठी संध्या वासवे नामक महिलेच्या प्रभावाखाली भाग पाडणे, धर्मांतर करण्यासाठी मुलींच्या पालकांना मोठे आर्थिक आमिष दाखविणे, मुलींना मिशनच्या वसतिगृहात गैरवर्तनाला सामोरे जावे लागत असल्याची बाब निदर्शनास येणे, त्यांच्यावर शारीरिक, मानसिक अत्याचार केले जात असल्याची बाब निदर्शनास येणे, परदेशी नागरीक आल्यावर फाटलेले कपडे आणि वेडेवाकडे केस कापून त्यांचा सोबत फोटो काढण्यास भाग पाडणे, विद्यार्थिनींना हिंदू देवतांची पूजा करू न देणे, याबाबत भारतीय मानवाधिकार परिषदेने अभ्यास करून तयार केलेला अहवाल पोलिसांना सुपूर्द करणे, पुणे शिवाजीनगर पो.स्टेशन मध्ये दिनांक ८ डिसेंबर रोजी गुन्हा दाखल करण्यात येणे, त्यानंतर सदर संस्थेवर प्रशासक बसविण्याबाबत अनेक सामाजिक संघटना, लोकप्रतिनिधी यांनी शासनाला पत्रव्यवहार करणे, परंतु सदर गंभीर बाबीकडे अद्याप पर्यंत गांभीर्याने न पाहिल्यामुळे पालकांमध्ये पसरलेला तीव्र असंतोष, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपायोजना."

(४) श्री. समीर कुणावार, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"सन १९९६-९७ या कालावधीत वर्धा जिल्ह्यातील समुद्रपूर, सेलू तसेच सिंदी (रेल्वे), कळमना, मारडा, दिग्रज, भोसा, उमराव व इतर गावातील सुमारे ११८५ शेतकऱ्यांच्या तसेच नागपूर जिल्ह्यातील सुमारे १८२६ शेतकऱ्यांच्या याप्रमाणे एकूण ३०११ शेतकऱ्यांच्या शेतजमिनी या "निम्म वना प्रकल्पांतर्गत" अधिग्रहीत झालेल्या असणे, शेतजमीन अधिग्रहीत करताना मोहगाव येथील काही शेतकऱ्यांना प्रति एकर ६० ते ६५ लाख रुपये व इतर गावातील शेतकऱ्यांना प्रति एकर फक्त ३० ते ३५ हजार रुपये अशा तफावतीने वितरीत करण्यात येणे, उर्वरित २० टक्के रक्कम व भू-भाडे पट्टी व्याजासह नंतर देण्याचे आश्वासन तत्कालिन नागपूर पाटबंधारे विभाग (दक्षिण), अजनी, नागपूर या विभागातील अधिकाऱ्यांनी दिले असणे, परंतु २७ वर्षे उलटूनही अद्यापि सदर गावातील शेतकऱ्यांना भू-भाडे पट्टी व्याजासह मिळाली नसणे,

सन २०१८ मध्ये शेतकऱ्यांनी भू-भाडे पट्टीची रक्कम मिळण्याबाबत संबंधित विभागाकडे अर्ज करून देखील अद्यापपर्यंत भू-भाडे पट्टीची रक्कम देण्यात आलेली नसणे, परिणामी सर्व शेतकऱ्यांमध्ये पसरलेला तीव्र संताप, आजच्या बाजारमूल्यानुसार भू-भाडे पट्टी व्याजासह मिळण्याकरिता स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी, शेतकरी/ शेतकरी संघटनांनी वारंवार संबंधित विभागाकडे निवेदने देवूनही शासनाकडून अद्याप कोणतीही कार्यवाही न होणे, त्यामुळे निम्म वना प्रकल्पांतर्गत शेतकऱ्यांच्या अधिग्रहीत झालेल्या जमिनीचे उर्वरित २० टक्के रक्कम व भूभाडेपट्टी प्रचलित बाजारमूल्यानुसार देण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(५) श्री. राजेश पाडवी, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"नंदुरबार जिल्ह्यातील सिंचनाचा विकास विहित कालावधीत न झाल्याने तेथील जनतेला सतत दुष्काळी परिस्थितीचा सामना करावा लागत असणे, जिल्ह्यातून प्रमुख तापी नदी वाहत असणे, मात्र इतर जिल्हाप्रमाणे नंदुरबार जिल्ह्यात शासकीय सिंचन योजना नगण्य असणे, सन २००७-२००८ साली तापी नदीवरील सारंखेडा सुलवाडा प्रकाशा येथे बॅरेज उभारले असणे, पूर्ण क्षमतेने पाणीसाठा होत असणे, मात्र बंद पडलेल्या उपसा सिंचन कार्यान्वित नसणे, परिणामी नंदुरबार जिल्ह्यातील अत्यंत सुपीक परंतु पाण्यावाचून वंचित राहिलेल्या उर्वरित क्षेत्राचा पूर्णपणे विकास झाला नसणे, तसेच शहादा तालुक्यातील गोमाई मध्यम प्रकल्प तत्कालीन शासनाच्या कुचकामी धोरणामुळे रद्द झालेला असणे, गोमाई नदीवर बॅरेज बांधण्यासाठी शासनाकडे मागणी होत असणे, बॅरेज प्रकल्पामुळे तालुक्यातील १४ गावातील ८० टक्के आदिवासी शेतकऱ्यांच्या शेतजमिनी सिंचित होणे, परिणामी प्रलंबित सिंचन प्रकल्पामुळे परिसरातील शेतकऱ्यांमध्ये पसरलेला तीव्र असंतोष, प्रकल्पास शासनाने तांत्रिक मंजूरी देण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(६) सर्वश्री. मंगेश चव्हाण, विजय वडेद्वीवार, अशोक चव्हाण, अस्लम शेख, धिरज देशमुख, विकास ठाकरे, सुनिल केदार, वि. स. स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"जळगांव येथील बि.एच.आर. या पतसंस्थेमध्ये नोव्हेंबर, २०२० मध्ये पुणे येथे नोंद झालेल्या तिन्ही गुन्ह्यात फिर्यादी हजर नसतांना विस्मयकारकरित्या गु.र.क्र. ७५४/२०२० गुन्ह्याची नोंद रात्रौ २३.५६ वा. पोलिस ठाणे शिक्रापूर, पुणे ग्रामीण पोलिस, गु.र.क्र. ७७३/२०२० गुन्ह्याची

नोंद सकाळी २.३३ वा. पोलिस ठाणे डेक्कन पुणे शहर पोलिस आयुक्तालय, गु.र.क्र. ३०६ / २०२० गुन्ह्याची नोंद सकाळी ००.१० वा. पोलिस ठाणे आळंदी पिपरी चिंचवड पोलिस आयुक्तालयात, सदरील गुन्हे एकाच दिवशी म्हणजे दिनांक २५ नोव्हेंबर, २०२० रोजी नोंदविण्यात आलेले असणे, तसेच पुणे शहर पोलिस आयुक्तालयाअंतर्गत डेक्कन पोलिस ठाण्यातील गु.र.क्र. ६७३/२०२० हा गुन्ह्यासाठीच्या कार्यालयीन टिप्पणीत खाडाखोड करून पाने देखिल बदलविण्यात आलेली असणे, विशेष आश्चर्याची बाब म्हणजे सदरील गुन्हे हे जरी दिनांक २५ व २६ नोव्हेंबर, २०२० रोजी नोंदविण्यात आलेले असतांना, सदरील गुन्ह्याकामी तपासाकरीता जाणाऱ्या अधिकारी व कर्मचाऱ्यांकरीता पूर्वाच म्हणजे दिनांक २३ नोव्हेंबर, २०२१ रोजी फर्दापूर येथील अजंता गेस्ट हाउस बुक करण्यात आलेले असणे, या उपरोक्त गंभीर प्रकरणात तक्रार दिल्यानंतर राज्य गुन्हे अन्वेषण विभाग म.रा.पुणे यांना उपरोक्त गुन्ह्यासंदर्भात पोलिस अधिकारी व कर्मचारी यांनी केलेल्या गैरप्रकाराबाबतीत चौकशी करण्याचे आदेश दिलेले असतांना, त्यासंबंधात चौकशी करून अहवाल सादर करण्यात आलेला आहे किंवा कसे ? याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व प्रतिक्रिया."

(७) **सर्वश्री. समाधान अवताडे, अमित साटम, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-**

"मुंबई महानगरपालिका प्रशासनाकडून शासनाच्या नियमांची पायमल्ली करून अधिकार नसताना दंड माफिया निर्णय घेऊन शासनाचा व महानगरपालिकेचा शेकडो कोटी रुपयांचा महसूल बुडविल्याची धक्कादायक बाब माहे नोव्हेंबर, २०२३ मध्ये उघडकीस येणे, दिनांक १२ मे, २०२१ रोजीचे परिपत्रक क्रमांक CHE/DP/१६१/Gen, २०२१-२२, सदर दंड माफी देताना आयुक्तांनी कोवीडचे कारण नमूद करणे, परंतु ज्या इमारतींना फायदा झाला त्यातील बऱ्याच इमारती १० ते १५ वर्षापूर्वीच्या असणे, त्या इमारतीवर MRIP कायदानुसार मंजूर झालेल्या प्लॅनप्रमाणे पुनसंचयीत न करता त्या बेकायदेशीर इमारतींना संरक्षण देणे, विकासकांचा आर्थिक फायदा करण्यासाठी दंड माफी करणे, विकासकांनी मोफत चटई क्षेत्राचे बेकायदेशीररित्या केलेल्या उल्लंघनाला निवासी क्षेत्रामध्ये रुपांतर करून नियमित करण्यासाठी लागणाऱ्या दंडाला माफ करणे, हा बेकायदेशीर निर्णय केवळ ठराविक विकासकांच्या फायद्यासाठी असून त्यामुळे सरसकट माफी देण्याचा निर्णय घेणे, यामुळे शासनाचे प्रचंड आर्थिक नुकसान होऊन शासनाच्या अधिकारात हस्तक्षेप केल्याचे उघड होणे, याचा संदर्भ राज्यातील इतर महानगरपालिका प्रशासन घेऊन भविष्यात चुकीचे व बेकायदेशीर निर्णय होण्याची दाट शक्यता, यावर शासनाचे मुख्य सचिवांमार्फत चौकशी करून

संबंधितांवर करावयाची कडक कारवाई व उपाययोजना."

- (८) श्री.लहू कानडे, अॅड.आशिष शेलार, अॅड.पराग अळवणी, कॅप्टन आर.सेल्वन, सर्वश्री अमित साटम, पराग शाह, प्रशांत ठाकूर, मंगेश कुडाळकर, कुणाल पाटील, डॉ.विश्वजित कदम, सर्वश्री विक्रमसिंह सावंत, नानाभाऊ पटोले, ऋतुराज पाटील, श्रीमती जयश्री जाधव, सर्वश्री बाळासाहेब थोरात, अमित झनक, जितेश अंतापूरकर, पृथ्वीराज चव्हाण, डॉ.राहूल पाटील, श्रीमती सीमा हिरे, श्री.नरेंद्र भोंडेकर, श्रीमती लताबाई सोनवणे, सर्वश्री दौलत दरोडा, बळवंत वानखडे, अनिल बाबर, श्रीमती मेघना साकोरे-बोर्डोकर, सर्वश्री समीर कुणावार, अतुल भातखळकर, श्रीमती मनिषा चौधरी, सर्वश्री महेश बालदी, मिहीर कोटेचा, समाधान अवताडे, संजय जगताप, अमिन पटेल, विकास ठाकरे, प्रा.वर्षा गायकवाड, अॅड.यशोमती ठाकूर (सोनावणे), सर्वश्री मोहनराव हंबर्डे, अस्लम शेख, सुनील केदार, शिरीष चौधरी, श्रीमती मोनिका राजळे, सर्वश्री विनोद निकोले, दादाराव केचे, संजय रायमुलकर, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"राज्यात हिंदूहृदयसम्राट बाळासाहेब ठाकरे स्वच्छ सुंदर बसस्थानक अभियानांतर्गत केलेल्या सर्वेक्षणांती राज्यातील ५७७ बस स्थानकांपैकी ३९४ बसस्थानकांची अत्यंत दुरावस्था झालेली असणे, तेथे प्रवाशांना आवश्यक त्या कोणत्याही सोयी-सुविधा पुरविण्यात येत नसल्याने प्रवाशांची गैरसोय होणे, राज्य परिवहन महामंडळाने सार्वजनिक खाजगी भागिदारी अंतर्गत "बांधा, वापरा आणि हस्तांतरीत करा" (बी.ओ.टी.) या धोरणानुसार बस स्थानकांचा पुनर्विकास करण्याबाबत घेतलेल्या निर्णयाची प्रभावी अंमलबजावणी न होणे, सन २०१६ मध्ये परिवहन विभागाने राज्यातील बसस्थानकांचे बसपोर्टमध्ये रुपांतर करण्याचा प्रस्ताव तयार करण्यात येणे, मोक्याच्या जागा असलेल्या विविध बसस्थानकांच्या जागेचे मुल्यमापन करून आराखडे तयार करण्याचे काम खाजगी कंपनीला देण्याचे निश्चित करणे, परंतु निविदा प्रसिध्द न झाल्याने सदरचे काम अद्यापही प्रलंबित असणे, त्यातच मुंबई सेंट्रल येथील राज्य परिवहन महामंडळाच्या जीर्ण झालेल्या मध्यवर्ती इमारतीच्या पुनर्विकासाचा ४६१ कोटी रुपयांचा प्रस्ताव शासनाकडे प्रलंबित असणे, दरम्यानच्या काळात तेथे छताचे प्लॅस्टर कोसळून दुर्घटना घडूनही अद्यापही त्याची दुरुस्ती करण्यात न येणे, उपरोक्त बसस्थानकांमध्ये दुरुस्ती व सोयीसुविधा उपलब्ध करून देण्याबाबत स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी मा.मुख्यमंत्री महोदयांकडे लेखी निवेदनाव्दारे मागणी करण्यात येणे, उक्त सर्व प्रकरणांची शासनाने सखोल चौकशी करून राज्यातील राज्य परिवहन बसस्थानकांची दुरुस्ती व अद्ययावत सोई-सुविधा उपलब्ध करून

देण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(९) श्री.विनोद निकोले, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे महसूल मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"राज्यात पालघर जिल्हयामध्ये मुंबई-बडोदा महामार्गाच्या भरावासाठी साखरे धरणातील गाळ वापरण्याची परवानगी प्रशासनाने ठेकेदार मोटे कालो या कंपनीला दिली असतांना सदर कंपनीने धरणातील गाळ काढण्याऐवजी डहाणू तालुक्यातील शेतकऱ्यांच्या जमिनी, डोंगर व टेकड्या पोखरून माती उत्खनन केले जात असल्याचे माहे ऑक्टोबर, २०२३ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास येणे, उक्त ठेकेदारांनी प्रशासनाने उत्खनन केल्याच्या निषेधार्थ डहाणूवासियांनी काम बंद करून महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या कार्यालयावर मोर्चा काढलेला असणे, त्याअनुषंगाने शासनाने सखोल चौकशी करून दोषी ठेकेदारांविरुद्ध कारवाई करण्याची आवश्यकता असणे, याबाबत शासने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(१०) श्री.सुनिल प्रभू, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे आदिवासी विकास मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"राज्यातील ४९९ शासकीय आश्रम शाळांमधून जवळपास २ लाख विद्यार्थी शिक्षण घेत असून या विद्यार्थ्यांना या शैक्षणिक वर्षातील जवळपास ६ महिने उलटून गेले तरी अद्याप गणवेश, नाईट ड्रेस, मौजे, बुट आदि साहित्यांपासून वंचित रहावे लागल्याचा धक्कादायक प्रकार नुकताच दिनांक १० डिसेंबर, २०२३ रोजी निदर्शनास येणे, आदिवासी आश्रमशाळेत विद्यार्थ्यांना निविदेद्वारे निकृष्ट दर्जाचे शालेय साहित्य पुरविण्यात येते म्हणून शासनाने थेट लाभार्थ्यांच्या बँक (डीबीटी योजने) द्वारे खात्यात पैसे जमा करणे, मात्र विद्यार्थी ठरवून दिलेल्या वस्तु घेत नसल्याने सुविधांपासून वंचित रहाण्याच्या तक्रारी शासनास प्राप्त झाल्याने शासनाने दिनांक ३१ जुलै, २०२३ पासून डीबीटी योजनेतून गणवेश संच, नाईट ड्रेस, शालेय साहित्य वगळण्याचा निर्णय घेण्यात येणे, त्यानंतर निविदेद्वारे आदिवासी विद्यार्थ्यांना ठेकेदारातर्फे पुरविलेली गादी, चादर, ब्लँकेट, बेडशीट आदि निकृष्ट दर्जाचे व जादा दर आकारून पुरविणे, आदि जादा दराने खरेदी केलेल्या साहित्यांचे दर हे मध्यवर्ती भांडार खरेदी संघटना, मुंबईने ठरविलेल्या दरापेक्षा ३ कोटी रुपये जादा दराने असणे, तसेच खरेदी केलेल्या निकृष्ट दर्जाच्या साहित्यांची गुणवत्ता न तपासता ठेकेदाराची देयके अदा करणे, यामुळे शासनाच्या खरेदी धोरणाची आदिवासी विभागाकडून उल्लंघन झाल्याचे निदर्शनास येणे, सदरहू घोटाला शासनातील अधिकारी व ठेकेदारांच्या संगनमताने करण्यात येणे, याकडे शासनाचे झालेले

अक्षम्य दुर्लक्ष, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व प्रतिक्रिया."

- (११) सर्वश्री. विजय वडेटीवार, राजेश एकडे, अमित झनक, बाळासाहेब थोरात, अॅड. यशोमती ठाकूर (सोनावणे), श्री.बळवंत वानखडे, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे ग्रामविकास व पंचायत राज मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"जिल्हा परिषद, बुलडाणा यांनी दिनांक ८ मार्च, २०२३ रोजी शा.नि.क्र. ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग क्र.संकुल २००६/५ क्र.१९९/पं.स. ७, दिनांक १ सप्टेंबर २००८ नुसार बी.ओ.टी. तत्वावर विविध ठिकाणी बांधकामे प्रस्तावित केली असणे, या शासन निर्णयानुसार भूखंड खाजगी विकासकाला ३० वर्षांसाठी रु.१००/- चौ.मी. प्रति वर्ष या दराने भाडेपट्ट्यावर देता येईल अशी तरतूद असणे, सदर शासन निर्णय सन २००८ साली निर्गमित झाला असून, सन २००८ चे रेडी रेकनरचे दर व आजचे दर यात मोठ्या प्रमाणात फरक पडला असणे, या १५ वर्षांच्या कालावधीत बाजारमूल्याचे भाव २०० ते ३०० पटीने वाढले असतानाही सन २००८ च्या बाजारमूल्याप्रमाणे जाहिरात व निविदा काढण्यात आली असणे, या बी.ओ.टी तत्त्वानुसार जागा भाडेपट्ट्याने देऊनसुद्धा जिल्हा परिषद, बुलडाणा यांना आर्थिक फायदा न होणे, त्यामुळे सदरहू जाहिरात केवळ विकासकाच्या आर्थिक फायद्यासाठी दिल्याची शंका निर्माण होणे, विकासकाकडून प्रमाणात प्रिमियर न घेणे, परिणामी तर जिल्हा परिषद सेस फंडाचे नुकसान होणे, या बी.ओ.टी तत्वावरील बांधकामामध्ये फक्त विकासकाचाच फायदा बघणे, या प्रकरणी लोकप्रतिनिधींनी शासनाकडे तक्रार करणे, याबाबत शासनाने चौकशी करून जि.प. (बी.ओ.टी) बांधकामाला स्थगिती देऊन नवीन बाजारमूल्याप्रमाणे जि.प. बुलडाणा यांना सुधारीत निविदा तयार करण्याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

- (१२) श्री. चंद्रकांत पाटील, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे फलोत्पादन मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"जळगांव जिल्ह्यात हवामान आधारित फळपीक विमा योजना सन २०२२-२३ अंतर्गत जवळपास ७८ हजार शेतकऱ्यांनी जिल्ह्यात पिकविमा काढणे, त्यापैकी आजपावेतो ४३,६६७ एवढ्या शेतकऱ्यांच्या खात्यावर विम्याची रक्कम भारतीय कृषि विमा कंपनीमार्फत अदा करण्यात आलेली असून प्रत्यक्ष विम्याची फक्त ३२,५०० शेतकऱ्यांच्या खात्यात जमा होणे, यापैकी ११,१६७ शेतकऱ्यांची रक्कम अजूनही जमा झालेली नसणे, ७८,००० पिकविमा काढलेल्या शेतकऱ्यांपैकी १०,६१९ शेतकऱ्यांची प्रकरणे कृषि विमा

कंपनीने राज्य शासनाची एमआरएसएसी, नागपूर या संस्थेमार्फत अवेळी सर्वेक्षण करून घेतल्यामुळे ही प्रकरण क्रॉप नोट फाउंड म्हणून अपात्र करण्यात आलेली असणे, प्रत्यक्षात शेतकऱ्यांनी ज्या वेळेस पिक विमा काढला तेव्हा केळी व इतर पिके यांची लागवड केलेली होती, परंतु कंपनीच्या अशा धोरणामुळे हजारो शेतकरी त्यांच्या हक्काच्या पिक विम्याच्या रकमेपासून आजही वंचित असणे, तसेच ओव्हर इन्शुरन्सच्या नावाखाली ११,३६० शेतकऱ्यांची प्रकरणे आजही प्रलंबित असणे, परिणामी नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांमध्ये निर्माण झालेले असंतोषाचे व संतापाचे वातावरण, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(१३) श्री. सुरेश भोळे, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे उद्योग मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"जळगाव शहरातील एमआयडीसी लगत असलेल्या जागेमध्ये कोणतेही नवीन उद्योग आलेले नसून या ठिकाणी स्टार्ट अप इंडियाच्या माध्यमातून जळगाव शहरात नवीन उद्योगाचे प्रकल्प आणण्यात न येणे, जळगाव एमआयडीसी मधील उद्योजकांकडून २ प्रकारचे कर एमआयडीसी तसेच महापालिका यांच्याकडून घेण्यात येत असणे, एमआयडीसी ही स्पेशल अथॉरिटी असून संबंधित कर हा एमआयडीसी यांनीच वसूल करून उद्योजकांना सुख सुविधा पुरविण्यात न येणे, जळगाव शहर एमआयडीसी मध्ये स्वतंत्र अग्निशमन केंद्र अस्तिवात नसणे, जळगाव शहरातील एमआयडीसी मध्ये गटार, पिण्याचे पाणी पाइपलाईन, रस्ते, इत्यादी मूलभूत सुखसुविधा नसणे, जळगाव शहरातील एमआयडीसी मध्ये कामगारांना वेळेवर काम न मिळणे, त्यामुळे शहरात बेरोजगार नागरिकांची संख्या मोठ्या प्रमाणात निर्माण होणे, जळगाव शहरातील नागरिकांना रोजगार नसल्याने मोठ्या प्रमाणात युवा कामगारांनी चोरी, गुंडा गर्दी करणे, या सारखे गुन्हे मोठ्या प्रमाणात करणे, जळगाव शहरातील एम आय डी सी मध्ये नव्याने उद्योग न येणे, त्यामुळे जळगाव शहरातील इंजिनियर, एमबीए झालेले मॅनेजर, अकाउंटंट, आयटीआय धारक यांनी रोजगार मिळण्यासाठी मुंबई, पुणे, औरंगाबाद, नाशिक या सारख्या शहरात जाणे, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(१४) श्री. देवेंद्र भुयार, अॅड. आशिष जयस्वाल, सर्वश्री. नरेंद्र भोंडेकर, टेकचंद सावरकर, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"सार्वजनिक बांधकाम विभाग यांच्या अधिनस्त नागपूर जिल्ह्यातील सार्वजनिक बांधकाम उपविभाग, मौदा अंतर्गत लापका घोराड नवेगाव गोराड प्रजीमा किमी २/२०० मध्ये गावाजवळ पुलाचे बांधकाम आदित्य कन्स्ट्रक्शन कंपनी, नागपूर यांच्यामार्फत सुरू असणे, दिनांक १५ मार्च, २०२० रोजी सुट्टीच्या दिवशी पुलाच्या स्लॅबचे काँक्रीटचे काम करण्यात येणे, यावेळेस सार्वजनिक बांधकाम विभागाचा अभियंता जागेवर उपस्थित नसणे, कंत्राटदाराद्वारे निकृष्ट दर्जाचे साहित्य वापरून काम केल्याचे निदर्शनास येणे, त्यामुळे सदर स्लॅब खाली कोसळल्याची दुर्दैवी घटना घडल्याचे निदर्शनास येणे, मात्र कोणताही मजूर घटनास्थळी उपस्थित नसल्याने जीवित हानी झालेली नसणे, घडलेल्या घटनेसंदर्भात सार्वजनिक बांधकाम विभागाने आदित्य कन्स्ट्रक्शन कंपनीला काळ्या यादीत टाकणे, याबाबतचा प्रस्ताव मुख्य अभियंता, नागपूर यांच्यामार्फत दिनांक २० जुलै, २०२१ रोजी शासनास सादर करणे, परंतु अद्यापपर्यंत कंपनीवर कोणतीही कार्यवाही करण्यात न येणे, विदर्भात अनेक ठिकाणी आदित्य कन्स्ट्रक्शन कंपनीद्वारे अनेक बांधकाम कामे घेणे, सदर कामे ही दुसऱ्या कंत्राटदारास सबलेट करणे तसेच सदर कामे मुदतीमध्ये पूर्ण न करणे, त्यातही गैरप्रकार करणे, यासंदर्भात अनेक कार्यकारी अभियंता यांची तक्रार असणे, परंतु सदर कन्स्ट्रक्शन कंपनीवर कोणतीही कार्यवाही होत नसल्याने नागरिकांमध्ये पसरलेला तीव्र असंतोष, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(१५) श्री. कैलास गोरंट्याल, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे पणन मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"कै. शेषराव पाटील जिर्नींग व प्रेसिंग सहकारी संस्था, पुसद (जि.यवतमाळ) या संस्थेच्या मालकीच्या जिर्नींगच्या जमीन व मालमत्तेच्या विक्री प्रक्रियेकरीता दिलेल्या जाहिराती विषयी दिनांक १९ मे, २०२२ रोजी दैनिक भास्कर, नागपूरच्या अंकामध्ये सदर जाहिरात प्रकाशित झाल्याबाबतचा उल्लेख विक्री प्रक्रियेतील दस्ताएवजांमध्ये नमूद असणे, दैनिक भास्करच्या मूळ आवृत्तीमध्ये कुठेही जाहिरात समाविष्ट नसणे, या विक्री प्रक्रियेकरिता बनावट व खोट्या प्रती छापल्या असल्याची बाब माहे डिसेंबर, २०२३ च्या दुसऱ्या आठवड्यात समोर आलेली असणे, वितरीत झालेल्या मुळ आवृत्तीत ही जाहिरात प्रसिद्ध झालेली नसणे, या प्रकरणातून कोट्यवधी रुपयांचा खोटा व्यवहार झालेला असणे, नागपूर जिल्हा माहिती अधिकारी व माहिती संचालक तसेच दैनिक भास्करच्या कार्यालयाशी संपर्क करून वस्तुस्थितीची शहानिशा करण्याचा प्रयत्न केला असता कोणीच प्रतिसाद दिलेला नसणे, जमीन व मालमत्तेचे खरेदीदार R.C.Plasto Tanks & Pipes Pvt. Ltd. Nagpur या कंपनीच्या वतीने खरेदी करणारे श्री.रोहित जरूळकर, खरेदीचा

अधिकार देणारे कंपनीचे संचालक श्री.निलेश अग्रवाल तसेच संस्थेचे अध्यक्ष श्री. विजयराव चव्हाण व कार्यकारी संचालक श्री. शरद चव्हाण पाटील तसेच इतर संबंधितांवर खोटे वृत्तपत्र छापणे हा फौजदारी गुन्हा असणे, दोषींवर फौजदारी खटला दाखल करून हा खरेदी व्यवहार रद्द करण्याची कारवाई, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(१६) **अॅड. राहूल कुल, श्री. जयकुमार गोरे, वि.स.स. तातडीच्या व सार्वजनिक महत्त्वाच्या बाबीकडे गृहनिर्माण मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-**

"राज्यात जवळपास ५० हजार वेश्म संस्था घोषणापत्राद्वारे नोंदणी असणे, घोषणापत्र नोंदणीनंतर सदरची नोंद जरी सहकार निबंधक कार्यालयात करण्याची तरतूद असली तरी विकासकामार्फत नोंदणी केली जात नसणे, वेश्म संस्थेत निवडणुकांबाबत नियम नसल्याने निवडणुकांमध्ये गैरप्रकार होणे, दादागिरी करून काही सभासद वर्षानुवर्षे पदावर राहणे, वेश्म संस्थांच्या लेखापरीक्षणावर शासनाचे नियंत्रण नसणे, लेखापरीक्षण दोषदुरुस्ती अहवाल सादर केले जात नसणे, वेश्म व्यवस्थापक समितीला अपात्र करण्याची तरतूद नसणे, वेश्म संस्थेच्या कारभाराची चौकशी करण्याचे अधिकार शासनास नसणे, वेश्म संस्थेवर प्रशासक नेमणुकीचा तरतूद नसणे, वेश्म संस्थांना अपूर्ण आणि तोकडे नियम लागू असणे, दैनंदिन कामकाज करणे अतिशय आव्हानात्मक असणे, वेश्म उपविधी मर्यादित असणे, वेश्म उपबंधातून बाहेर पडून सहकारी गृहनिर्माण संस्था स्थापन करण्यासाठी वेश्म मालकांचा कल वाढत असणे, अशा वेळी वेश्म संस्थाना मोफा अधिनियमाचे कलम १० अन्वये जिल्हा उपनिबंधक यांचे समक्ष सुनवाई घेतली जाणे, अशी सुनवाई घेणे आवश्यक नसल्याचे निरीक्षण मुंबई उच्च न्यायालयाने, WRIT PETITION NO.8283/2022 दिनांक ६ डिसेंबर, २०२३ अन्वये नोंदविणे, विकासक वेश्म संस्था नोंदणी करून, बेकायदेशीररित्या पार्किंग, टेरेस आदींवर मालकी हक्क घोषणापत्रात नमूद करून ठेवत असणे, डीड अपार्टमेंट हेच जमिनीचे अभिहस्तांतरण असूनसुद्धा अपार्टमेंटधारकांचे नाव सातबारावर लावण्यास तलाठी नकार देत असणे, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(ब) **लक्षवेधी सूचना (म.वि.स. नियम १०५ अन्वये) संबंधित निवेदने सभागृहासमोर ठेवणे :-**

(सभागृहात चर्चेकरीता न आलेल्या म.वि.स. नियम १०५ अन्वये लक्षवेधी सूचनांचे जोडपत्र अमुद्रित स्वरूपात सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात येत आहे.)

आठ : म.वि.स. नियम २९३ अन्वये प्रस्ताव :-

(मंगळवार, दिनांक १९ डिसेंबर, २०२३ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेला म.वि.स. नियम २९३ अन्वये प्रस्ताव)

सर्वश्री. विजय वडेटीवार, बाळासाहेब थोरात, अजय चौधरी, अशोकराव चव्हाण, जयंत पाटील, पृथ्वीराज चव्हाण, नाना पटोले, डॉ. जितेंद्र आव्हाड, सर्वश्री. सुरेश वरपुडकर, अमीन पटेल, सुनिल प्रभू, अॅड. यशोमती ठाकूर (सोनावणे), कु.प्रणिती शिंदे, सर्वश्री रविंद्र वायकर, भास्कर जाधव, श्रीमती सुलभा खोडके, सर्वश्री. अमित देशमुख, पी.एन. (सडोलीकर) पाटील, शिरीषकुमार नाईक, डॉ. विश्वजीत कदम, सर्वश्री. राजेश एकडे, संजय जगताप, बळवंत वानखडे, विक्रमसिंह सावंत, राजू पारवे, राजू आवळे, रोहित पवार, मोहनराव हंबर्डे, बाळासाहेब पाटील, राजेश टोपे, कुणाल पाटील, सुनिल राऊत, धीरज देशमुख, सुभाष धोटे, रणजित कांबळे, शिरीष चौधरी, राजन साळवी, शंकरराव गडाख, ऋतुराज पाटील, श्रीमती प्रतिभा धानोरकर, डॉ. नितीन राऊत, सर्वश्री. सहसराम कोरोटे, वैभव नाईक, सुनिल भुसारा, संदिप क्षीरसागर, कैलास गौरंट्याल, मानसिंग नाईक, श्रीमती सुमन पाटील, अॅड. अशोक पवार, सर्वश्री. हिरामण खोसकर, प्राजक्त तनपुरे, अस्लम शेख, झिशन सिध्दीकी, प्रा. वर्षा गायकवाड, सर्वश्री. सुनिल केदार, जितेश अंतापूरकर, माधवराव जवळगावकर-पाटील, लहु कानडे, संग्राम थोपटे, रविंद्र धंगेकर, वि.स.स. यांचा म.वि.स. नियम २९३ अन्वये प्रस्ताव: (मंत्र्यांचे उत्तर)

"राज्यातील वाढती महागाई, बेरोजगारी, गुन्हेगारी व सामाजिक सलोखा राखण्यात सरकारला आलेले अपयश, पेट्रोल, डिझेल, गॅस, वीज, प्रवास, किराणा, शाळा फी, वैद्यकीय खर्च यात मोठ्या प्रमाणावर दरवाढ झालेली असल्यामुळे गोरगरीब, सर्वसामान्यांना जगणे कठीण झाले असणे, महागाई रोखण्यासाठी शासनाकडून कोणतीही ठोस उपाययोजना केली जात नसणे, राज्यात उद्योगवाढीसाठी चालना देण्यास शासनाकडून पावले उचलली जात नसल्यामुळे राज्यात गुंतवणूक होत नसणे, राज्यातील उद्योग बाहेरील राज्यात स्थलांतरित होणे, परिणामी बेरोजगारी वाढणे, राज्यात विशेषतः विदर्भ, मराठवाड्यात रोजगार आणण्यात सकारात्मक पावले शासनाकडून उचलली जात नसणे, विदर्भासाठी मिहान प्रकल्प महत्वाचा असताना नव्याने उद्योगच न आल्याने मिहानचा उद्देश सफल होत नसणे, कंत्राटी पध्दतीने नोकरभरतीचा निर्णय झाल्याने तसेच एमपीएससीमध्ये मनुष्यबळाची कमतरता असल्यामुळे शासकीय भरती ठप्प झाली असणे, परिणामी बेरोजगारी वाढल्याने युवा पिढीत नैराश्याची भावना निर्माण झाली असणे, तसेच, वैधानिक विकास मंडळांना मुदतवाढ देण्याचा निर्णय राज्याने घेतला असला तरी केंद्र शासनाकडे अनेक महिन्यांपासून प्रलंबित असणे, परिणामी विदर्भ, मराठवाडा व उर्वरित महाराष्ट्रातील अनुशेष निर्मुलनाचे काम थांबलेले असणे, विदर्भ आणि मराठवाड्यासाठी गत दीड वर्षात सरकारने केलेल्या घोषणांची अंमलबजावणी झालेली नसणे, या भागातील रस्त्यांची अत्यंत दयनीय अवस्था झाली असणे, राज्यात, विशेषतः विदर्भ,

मराठवाड्यात शेतकरी आत्महत्यांची वाढलेली संख्या, कापूस, संत्रा, सोयाबीन उत्पादक सरकारच्या चुकीच्या धोरणामुळे अडचणीत आले असणे, धानाला १००० रुपये बोनस देण्याची आवश्यकता, वन्यप्राण्यांच्या हल्ल्यात झालेली वाढ व शेतीचे झालेले नुकसान, अत्यल्प मिळत असलेली मदत, राज्यातील आरोग्य व्यवस्थेचा बोजवारा उडालेला असणे, औषध व उपकरण खरेदी, पुरवठा, रुग्णालयातील मनुष्यबळ वाढविणे, यातील शासनाच्या निष्क्रियतेमुळे गोरगरीबांना रुग्णसेवा न मिळणे, ठाणे, नांदेड आणि राज्यातील इतर भागात शासकीय रुग्णालयात रुग्णमृत्यूचे व बालमृत्यूचे वाढलेले प्रमाण, राज्यात प्रत्येक जिल्ह्यात वैद्यकीय महाविद्यालये स्थापन करण्याच्या निर्णयाची अंमलबजावणी झालेली नसणे, वैद्यकीय शिक्षण व रुग्णालयातील गैरप्रकार थांबविण्याची आवश्यकता, एमएमआरडीएचे, विशेषतः मुंबई व मुंबई उपनगरातील अनेक विकास प्रकल्प रखडलेले असणे, धारावी पुनर्विकासात शासनाने विकासकर्धार्जिणी भूमिका घेतलेली असणे, धारावी प्रकल्पाच्या नावावर होणारा टी.डी.आर. महाघोटाळा व दडपशाही, लोकप्रतिनिधी नसताना मुंबई महानगरपालिका प्रशासनाकडून अनेक धोरणात्मक निर्णय घेतले जात असून मुंबईकरांच्या पैशाची उधळपट्टी सुरु असणे, मुंबई महापालिका अग्निशमन दलातील अनेक गैरप्रकार उघडकीस येणे, पीएमजीपी योजनेतून जुन्या मोडकळीस आलेल्या इमारतींची दुरुस्ती करण्याची आवश्यकता, मुंबई व राज्यात हवेच्या प्रदूषणाने सर्वोच्च पातळी गाठली असणे, मुंबईतील खुल्या जागा खाजगी संस्थांना देण्याच्या धोरणाचा पुनर्विचार करण्याची गरज, मुंबईतील झोपडपट्ट्यांना स्लम घोषित न केल्यामुळे पुनर्विकासात निर्माण झालेला अडथळा, नागरी सुविधा न मिळणे, कोळीवाडा व गावठाण विकासाबाबतच्या धोरणात आवश्यक बदल करण्याची आवश्यकता, पनवेल तालुक्यातील रहिवाश्यांनी नैना प्रकल्प रद्द करण्याच्या मागणीसाठी सुरु केलेले आमरण उपोषण, ठाणे महानगर पालिका क्षेत्रात ५०० पेक्षा जास्त अनधिकृत इमारतींची बांधकामे झाली असून अजूनही सुरु असणे, महानगर पालिकेचे त्यावर कोणतेही नियंत्रण नसणे, महानगर पालिकेने विकासकांना अतिरिक्त टीडीआर बहाल करणे, वाढत्या शहरीकरणामुळे वाहतुकीच्या समस्येसह विविध भागात पिण्याच्या पाण्याची निर्माण झालेली टंचाई, तसेच ठाणे महानगर पालिकेत मोठ्या प्रमाणात सुरु असलेला भ्रष्टाचार, ठाणे (पूर्व) कोपरी भागातील अनेक जुन्या व मोडकळीस आलेल्या इमारतींना विकास आराखड्यामध्ये रस्ता नसल्यामुळे त्यांच्या पुनर्विकासामध्ये निर्माण होत असलेल्या अडचणी, याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व याबाबत शासनाची भूमिका.”

नऊ : अंतिम आठवडा प्रस्ताव :-

सर्वश्री. विजय वडेद्वीवार, बाळासाहेब थोरात, अजय चौधरी, अशोकराव चव्हाण, जयंत पाटील, पृथ्वीराज चव्हाण, भास्कर जाधव, नानाभाऊ पटोले, डॉ. जितेंद्र आव्हाड, श्री वैभव नाईक, प्रा. वर्षा गायकवाड, सर्वश्री. राजेश टोपे, अमित देशमुख, अस्लम शेख, अमीन पटेल, डॉ. विश्वजीत कदम, सर्वश्री. सुनिल प्रभू, रविंद्र वायकर, राजन साळवी, प्रकाश फातर्पेकर, सुनिल राऊत, रमेश कोरगांवकर, रोहित पवार, राहुल

पाटील, सुभाष धोटे, बाळासाहेब पाटील, संजय पोतनीस, सुरेश वरपुडकर, कैलास गौरंट्याल, अॅड. यशोमती ठाकूर (सोनावणे), श्रीमती सुलभा खोडके, श्री राजेश एकडे, श्रीमती प्रतिभा धानोरकर, सर्वश्री. बळवंत वानखडे, संजय जगताप, विक्रमसिंह सावंत, मोहनराव हंबडे, धीरज देशमुख, हिरामण खोसकर, रविंद्र धंगेकर, कैलास पाटील, श्रीमती ऋतुजा लटके, सर्वश्री. कुणाल पाटील, पी.एन. (सडोलीकर) पाटील, विनोद निकोले, सुनिल भुसारा, अॅड. अशोक पवार, श्रीमती सुमन पाटील, सर्वश्री. मानसिंग नाईक, अनिल देशमुख, प्राजक्त तनपुरे, संग्राम थोपटे, जितेश अंतापूरकर, नितीन देशमुख, उदयसिंग राजपूत, डॉ. नितीन राऊत, सर्वश्री. शिरीष चौधरी, अमित झनक, रणजित कांबळे, कु. प्रणिती शिंदे, सर्वश्री. सुनिल केदार, विकास ठाकरे, राजू पारवे, सहसराम कोरोटे, माधवराव जवळगावकर-पाटील, झिंशान सिध्दीकी, लहु कानडे, ऋतुराज पाटील, श्रीमती जयश्री जाधव, श्री. राजू आवळे, वि.स.स. यांचा म.वि.स. नियम २९२ अन्वये प्रस्ताव : (चर्चा पुढे सुरू व मंत्र्यांचे उत्तर)

"राज्यात ढासळलेली कायदा सुव्यवस्था, ड्रगज, चरस, गांजा इत्यादी अंमली पदार्थांची अवैध मार्गाने सर्रासपणे सुरू असलेली विक्री, तसेच मेफेड्रॉन (एमडी) चे मोठ्या प्रमाणात सापडलेले अवैध साठे, महिलांवर होणारे अत्याचार, बलात्कार, विनयभंग, अपहरण तसेच कौटुंबिक हिंसांचारात झालेली वाढ, उप राजधानी नागपूरमध्ये अधिवेशन सुरू असताना कडेकोट सुरक्षा व्यवस्था असूनही ड्रगची खरेदी-विक्री सुरू असल्याचे निदर्शनास येणे, ३०० पेक्षा अधिक मुलींना फसवून व अमिष दाखवून पळवून नेल्याच्या घडलेल्या घटना, विविध पोलीस ठाण्यातील पोलीस निरीक्षकांकडून विनयभंगाच्या तक्रारी नोंदवून घेण्यास करण्यात येत असलेली टाळाटाळ, मुंबई पोलिसांच्या आकडेवारीनुसार मुंबईत महिला अत्याचाराच्या एकूण ४,४०३ गुन्ह्यांच्या घटना घडणे, विनयभंग व अश्लील वर्तनाच्या एकूण १,५७२ घटना नोंदविण्यात आल्या असून याच कालावधीत ४४२ बलात्काराच्या गुन्ह्याची नोंद होणे, नागपूर शहरातील गुन्ह्यांचा दर एन.सी.आर.बी.च्या आकडेवारीनुसार मुंबई व पुण्यापेक्षा अधिक असणे, नागपुरातील चोरीचा दर राज्यात सर्वाधिक असून हे शहर देशात सहाव्या स्थानी असणे, नागपूर शहरातील सुरक्षित पार्किंगमधून देखील वाहने चोरीस जात असून यासंदर्भात दिवसाला चार-पाच गुन्ह्यांची नोंद होत असणे, बीड जिल्ह्यात अनुसूचित जमातीतील स्त्रीचा तिच्या कुटुंबियांसमोर विनयभंग करण्यात येणे, नुकताच देशाच्या स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव साजरा झाला असताना अद्यापि दलित बांधव राज्यात असुरक्षित असून त्यांना मिळणारी अमानुष वागणूक तसेच त्यांना करण्यात आलेल्या मारहाणीत झालेले मृत्यू, राज्यात काही वर्षांपासून लैंगिक शोषणासारख्या सायबर गुन्ह्यांच्या प्रकरणांतही वाढ होत असून या गुन्ह्यांमध्ये उकल होण्याचे प्रमाण अत्यल्प असणे, लैंगिक शोषणासारख्या गुन्ह्यांमध्ये मोठ्या प्रमाणात खंडणी वसूल करण्याचे व ऑनलाईन फसवणूकीचे प्रकार वाढीस लागणे, मुंबईसह राज्यात अनधिकृतरीत्या सुरू असलेल्या लॉटरीने धुमाकूळ घातला असून अनधिकृत मशीन्स अनेक छोट्या दुकानांमध्ये बसवून सर्वसामान्यांची व शासनाची करोडो रूपयांची होणारी फसवणूक, या लॉटरीमुळे अनेक नागरिकांचे संसार उद्ध्वस्त होणे, मुंबईतील फोर्ट परिसरात ऑनलाईन

बनावट लॉटरीबाबत माता रमाबाई आंबेडकर मार्ग पोलीस ठाण्यात अनेक गुन्ह्यांची नोंद असणे, तसेच मुंबईतील इतरही अनेक बेकायदेशीर ऑनलाईन लॉटरीविरुद्ध गुन्हे दाखल असूनही संबंधित पोलीस निरीक्षक कारवाई करण्यास टाळाटाळ करीत असणे, सायबर क्राईमच्या माध्यमातून सर्वसामान्यांची होत असलेली लाखो रूपयांची फसवणूक, सायबर सुरक्षेसाठी क्षमतावाढ करण्याची गरज, ऑनलाईन गेम्सचा प्रसार करण्यासाठी हिंदी, मराठी चित्रपट कलाकारांसह क्रिकेटर जाहिरात करीत असल्याने याकडे तरूण आकर्षित होऊन आर्थिक अडचण, नैराश्य, शिक्षण व कुटुंबाकडे दुर्लक्ष, कर्जबाजारीपणा, निद्रानाश इत्यादी समस्या उध्दभवून पैसे हरल्याने अनेकांनी आत्महत्या करणे, राज्यात व केंद्रात सत्ता असतानाही विधीमंडळाने मंजूर केलेला आणि केंद्र शासनाकडे प्रलंबित असलेला शक्ती कायदा मंजूरीच्या प्रतिक्षेत असणे, महामार्ग पोलीस मदत केंद्र तपासणीच्या नावाखाली वाहनधारक व चालकांची करीत असलेली आर्थिक लूट, परराज्यातून राज्यात चोरट्या मार्गाने अवैधपणे होणारी दारूची वाहतूक, अवैधमार्गाने सुरू असलेली दारूची विक्री तसेच या विभागात सुरू असलेला भ्रष्टाचार, अन्न व औषध प्रशासन विभागाकडून औषधी कंपन्यांवर धाडी घालून कारवाई करण्याचा बनाव करण्यात येणे, पनीर, दूध, मावा, मिठाई इत्यादी खाद्यपदार्थांमधील भेसळ रोखण्यास आलेले अपयश, राज्यात बंदी असलेला गुटखा, सुगंधीत तंबाखू व तत्सम पदार्थांची परराज्यातून मोठ्या प्रमाणात अवैधरित्या होणारी वाहतूक व त्यांची ठिकठिकाणी सर्रासपणे सुरू असलेली विक्री, मुंबई, पुणे, नागपूरसह इतर शहरांत निर्माण झालेले प्रदूषण कमी करण्यास शासनास आलेले अपयश, परिणामी लहान बालकांसह सर्वानाच गंभीर स्वरूपाच्या आजारांनी ग्रसणे, विद्यापिठांमध्ये उच्च शिक्षणात महिलांना आरक्षण नसणे, शालेय शिक्षणाची झालेली दुरवस्था, सिंचनाच्या प्रलंबित योजना पूर्ण करून जलयुक्त शिवार योजना कमी पर्जन्यमान असलेल्या भागात प्राधान्याने राबविण्याची आवश्यकता, विविध महानगरपालिका हद्दीत विकासकांकडून करण्यात आलेले अवैध बांधकाम व त्यातून करण्यात आलेला भ्रष्टाचार, राज्याच्या आर्थिक नियोजनात वाढलेला बेशिस्तपणा, याकडे शासनाचे झालेले अक्षम्य दुर्लक्ष, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व भूमिका."

दहा : म.वि.स. नियम २९३ अन्वये प्रस्ताव :-

अॅड. आशिष जयस्वाल, डॉ. संजय कुटे, श्री. सुनिल शेळके, डॉ. संजय रायमूलकर, सर्वश्री. संजय गायकवाड, रणधीर सावरकर, चेतन तुपे, नरेंद्र भोंडेकर, किशोर जोरगेवार, समीर कुणावार, निलेश लंके, भरतशेट गोगावले, संजय शिरसाट, दादाराव केचे, प्रकाश सोळंके, रमेश बोरनारे, ज्ञानराज चौगुले, हरिष पिंपळे, बाळासाहेब आजबे, बालाजी कल्याणकर, संतोष बांगर, अॅड. आकाश फुंडकर, सर्वश्री. शेखर निकम, सुहास कांदे, चंद्रकांत पाटील, मोहन मते, डॉ. राजेंद्र शिंगणे, सर्वश्री. चिमणराव पाटील, मकरंद पाटील, चंद्रकांत नवघरे, यशवंत माने, प्रकाश आंबिटकर, प्रताप अडसड, इंद्रनील नाईक, अनिल बाबर, महेंद्र थोरवे, विकास कुंभारे, देवेंद्र भुयार, महेंद्र दळवी, प्रताप सरनाईक, कृष्णा खोपडे, राजू कारेमोरे, योगेश कदम, शांताराम मोरे, अॅड. आशिष शेलार, श्री. मनोहर चंद्रिकापुरे, अॅड. शहाजीबापू पाटील, श्री. प्रदिप

जयस्वाल, श्रीमती माधुरी मिसाळ, सर्वश्री. दौलत दरोडा, महेश शिंदे, सर्वश्रीमती लताबाई सोनावणे, श्वेता महाले, श्री. अतुल बेनके, श्रीमती मंजुळा गावित, सर्वश्री. किशोर पाटील, मदन येरावार, बच्चू कडू, जयकुमार रावल, राजकुमार पटेल, प्रशांत बंब, राजेश पाडवी, नितेश राणे, नारायण कुचे, अभिमन्यू पवार, प्रा.डॉ. अशोक उईके, श्री.टेकचंद सावरकर, डॉ. संदीप धुर्वे, श्री. संजिवरेड्डी बोदकुरवार, डॉ. पंकज भोयर, सर्वश्री. दिलीप बोरसे, समीर मेघे, हरिभाऊ बागडे, किर्तीकुमार भांगडीया, विजय रहांगडाले, डॉ. देवराव होळी, सर्वश्री. कृष्णा गजबे, लखन मलिक, राजेंद्र पाटणी, गणेश नाईक, किसन कथोरे, बाबासाहेब पाटील, प्रशांत ठाकूर, संतोष दानवे, श्रीमती मेघना साकोरे-बोर्डीकर, सर्वश्री. राणाजगजितसिंह पाटील, सुभाष देशमुख, संभाजी निलंगेकर-पाटील, प्रकाश भारसाकळे, राजेश पवार, मंगेश चव्हाण, सुरेश भोळे, राम सातपुते, बबनराव लोणीकर, संजय सावकारे, तानाजी मुटकुळे, नामदेव ससाणे, डॉ. तुषार राठोड, अॅड. राहूल ढिकले, सर्वश्रीमती देवयानी फरांदे, मोनिका राजळे, सीमा हिरे, श्री. विजय देशमुख, डॉ. राहुल आहेर, श्री. जयकुमार गोरे, अॅड. राहूल कुल, सर्वश्री. भिमराव केराम, समाधान अवताडे, काशिराम पावरा, सर्वश्रीमती नमिता मुंदडा, मनिषा चौधरी, सर्वश्री. योगेश सागर, सुनील राणे, श्रीमती विद्या ठाकूर, सर्वश्री. अतुल भातखळकर, अमित साटम, गणपत गायकवाड, किसन कथोरे, सिद्धार्थ शिरोळे, रवि राणा, डॉ. विनय कोरे, सर्वश्री. महेश बालदी, प्रकाश आवाडे, श्रीमती अश्विनी जगताप, सर्वश्री. राम कदम, विनोद अग्रवाल, संजय केळकर, श्रीमती मंदा म्हात्रे, श्री. सचिन कल्याण-शेट्टी, वि.स.स. यांचा म.वि.स. नियम २९३ अन्वये प्रस्ताव :

"गत अनेक दशकांपासून विदर्भ विकासासाठी अनेक प्रयत्न करूनही विदर्भात शेती, उद्योग, रोजगार, सिंचन या क्षेत्रात प्रगती व विकास न होणे, विदर्भात असंख्य औष्णिक वीज प्रकल्पामुळे नागरिकांच्या आरोग्यावर विपरीत परिणाम होणे, वाढते तापमान व पर्यावरण बदलामुळे उन्हाळ्यात ४५ डिग्री पेक्षा जास्त तापमानाची दिवसा वाढ होणे, रोजंदारीवर काम करणाऱ्या असंख्य कामगारांचे उष्णतेमुळे मृत्यू होणे, उन्हाळ्यात वाढत्या तापमानामुळे कामगारांचे तसेच उन्हामध्ये काम करणाऱ्या व शारीरिक श्रम करणाऱ्या लोकांचे अत्यंत हाल होणे, वन कायद्याच्या अडचणीमुळे वैनगंगा-पैनगंगा नदी-जोड प्रकल्प व शेतकऱ्यांचे सिंचन प्रकल्प पूर्ण न होणे, परिणामी आर्थिक प्रगतीवर विपरीत परिणाम होणे, विदर्भाच्या बहुतांश जिल्ह्यात जंगल व वनक्षेत्र असल्याने व कायद्याची कठोर व सक्तीने अंमलबजावणी झाल्याने रानडुक्कर, रोहीहरिण यांसारख्या वन्य प्राण्यांच्या संख्येत मोठ्या प्रमाणात वाढ होणे, या वन्य प्राण्यांमुळे शेतकऱ्यांच्या शेतामधील उभ्या पिकांचे नुकसान होणे, शासनातर्फे देण्यात येणारी नुकसानभरपाईची रक्कम प्रत्यक्ष नुकसानीच्या तुलनेत अपुरी असणे, सातत्याने वाघांची संख्या वाढल्याने वाघांचा व बिबट्यांचा गावा गावात प्रवेश वाढणे, गायी व शेळ्यांच्या शिकारीत वाढ होणे, वनक्षेत्रात पर्यटनाला चालना देण्यासाठी व त्या भागाच्या आर्थिक प्रगतीसाठी शासनाला ठोस कार्यक्रम राबविण्याची आवश्यकता, कोर व बफर गावांच्या संख्येत वाढ होत असणे,

अभयारण्य जाहीर होत असल्याने वनक्षेत्रात राहणाऱ्या लोकांच्या हक्काचे संरक्षण न होणे, मनुष्य व वन्यजीवांच्या संघर्षात वाढ होणे, वन्य प्राण्यांच्या शिरकावामुळे शेतकऱ्यांच्या शेती पिकाचे होणारे नुकसान वाचविण्यासाठी शासनाने चॅनलींग फेन्सींगची योजना व पुरेसा निधी देऊन शेतकऱ्यांना मदत करण्याची व अनुदान देण्याची तसेच प्रभावी योजना राबविण्याची आवश्यकता, विदर्भात नागपूर बाहेरील क्षेत्रात कापूस व सोयाबीन उत्पादन प्रक्रिया तसेच सूतगिरणी उद्योग उभारण्याची आवश्यकता, मेट्रो रेल्वे तसेच विमानतळाची सुविधा नागपूर खेरीज अन्य जिल्ह्यात मध्यवर्ती ठिकाणी होण्याची आवश्यकता, सुधारित प्रशासकीय मान्यतेसाठी तापी खोरे व विदर्भ औद्योगिक विकास महामंडळ हे प्रलंबित प्रकल्प मार्गी लावण्याची आवश्यकता, वाढत्या बेरोजगारीमुळे गुन्हेगारीकडे व आत्महत्येच्या घटनेत होत असलेली वाढ, याबाबत शासनाने वनबाधित लोकांच्या कल्याणासाठी खनिज विकास निधी व मानव विकास मिशनच्या धर्तीवर किंवा डोंगरी विकास निधीच्या धर्तीवर विशेष निधी देऊन या भागाच्या नागरिकांची रोजगार व दरडोई उत्पन्न वाढविण्याच्या योजना राबविण्याची नितांत आवश्यकता, राज्यातील व विशेषतः विदर्भातील तीर्थक्षेत्र व पर्यटन क्षेत्राच्या विकासासाठी पायाभूत सुविधांसह ठोस कार्यक्रम आखण्याची आवश्यकता, या सर्व स्थळांची प्रसिद्धी, जाहिरात, माहितीपट व वेगवेगळ्या महोत्सवाच्या माध्यमातून या भागातील सर्व प्रसिद्ध तीर्थक्षेत्र व पर्यटन क्षेत्राची वेगवेगळ्या वाहिन्यांवर तसेच विमानतळ व रेल्वे स्थानक व उपहारगृह येथे प्रसिद्धी करण्याची आवश्यकता, वनक्षेत्रात राहणाऱ्या आदिवासी प्रवर्गाच्या कल्याणाकरिता व रोजगाराकरिता योजना राबविण्याची आवश्यकता, विदर्भात औद्योगिक प्रगती करण्याकरिता औद्योगिक क्षेत्र व दरडोई उत्पन्न कमी असलेल्या तालुक्यात व वन क्षेत्रात प्रदूषण विरहीत उद्योगांबाबत धोरण आखण्याची आवश्यकता, विदर्भाच्या सर्वांगीण विकासाकरिता, शासनाने ठोस व कालबद्ध कार्यक्रम घोषित करण्याची आवश्यकता."

अकरा : अर्धा-तास चर्चा (म.वि.स. नियम ९४ अन्वये) :-

(मंगळवार, दिनांक १९ डिसेंबर, २०२३ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेल्या अर्धा तास चर्चेच्या सूचना) (क्रमांक १ व २)

(१) श्री. भिमराव तापकीर, वि.स.स.

"पुणे व पिंपरी चिंचवड शहरात यूएलसी कायद्यांतर्गत सवलत घेतलेल्या ७० कंपन्यांनी हस्तांतरण शुल्क बुडविले असल्याबाबत" या विषयावरील श्री. भिमराव तापकीर, वि.स.स. यांचा तारांकित प्रश्न क्रमांक ६६२४३ ला दिनांक १८ जुलै, २०२३ रोजी दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात अर्धा-तास चर्चा उपस्थित करतील.

(२) अॅड.राहूल कुल, वि.स.स.

"राज्यातील धनगर समाजाला अनुसूचित जमातीचा दर्जा देण्याबाबत" या विषयावरील श्री.संजय जगताप, वि.स.स. यांचा दिनांक २५ जुलै, २०२३ रोजी सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात आलेल्या अतारांकित प्रश्नोत्तराची यादी क्रमांक १८० मधील अतारांकित प्रश्न क्रमांक ५१७४९ ला दिलेल्या उत्तराच्या संदर्भात अर्धा-तास चर्चा उपस्थित करतील.

" राष्ट्रगीत "

विधान भवन,
नागपूर,
दिनांक : १९ डिसेंबर, २०२३

जितेंद्र भोळे,
सचिव (१) (कार्यभार),
महाराष्ट्र विधानसभा